ČČH

ČASOPIS ČESKÝCH HOUBAŘŮ

Č. MYKOLOGICKÝ SBORNÍK

ACTA SOCIETATIS MYCOLOGICAE

Vydává a řídí Dr. F. Smotlacha

Vychází za podpory ministerstva školství a národní osvěty
a hl. města Prahy

Praha, v prosinci roku 1940

ČESKÁ MYKOLOGICKÁ SPOLEČNOST V PRAZE

ČÍSLO 3-5.

ROČNÍK XX.

Tiskem Otakara Štěpána v Praze II., Vojtěšská ul. č. 8.

ZEMSKÝ MUZEUM

Zahrádky. Všichni čtenáři posílejte zprávy a krátké článečky z oboru hub v zahradách a z oboru pěstění zahrad a zahrádek všeho druhu.

Staňte se odběrateli ČČH, který je učebnicí hub a mykologie. Všichni trvalí odběratelé ČČH stali se časem znalci hub. Odebeřte si všichni jeho knihovnu.

Má každý náš čtenář celou knihovnu čes. mykologického sborníku? Bez ní nemůže dobře v houbařství pracovat!

Všichni pošlete zajímavé zprávičky, článečky, příhody, anekdoty atd. o houbách a houbařích, o kuchyni houbařské, pěstování hub atd.

Všichni čtenáři ČČH získejte mu nové odběratele, abychom jej mohli udržeti. Pošlete adresy.

Houbařství je i součástí biologické výchovné a tělovýchovné metody Dra F. Smotlachy. Žádejte Smotlachův „Úvod do biologické metody tělesné výchovy", II. vydání (I. rozebráno). Ten Vás seznámí se všemi důležitými otázkami tělesné výchovy z hlediska vědy.

Povinnost čtenářů a odběratelů ČČH. Všechny své čtenáře, odběratele a spolupracovníky žádáme, aby „Čes. mykologickému sborníku" získali nové odběratele. Česká mykologická společnost i Český mykologický sborník doufají, že všichni naši čtenáři, odběratelé i spolupracovníci vykonají tuto svou národní povinnost a získají nám nové předplatitele. Kdo v tom vykoná nejvíce? Kdo prospěje ČČH? Upozorněte i na knihovnu ČČH.

Staňte se všichni členy Čes. mykologické společnosti, staňte se odběrateli ČČH.

Rodiče, učitele a profesory upozorňujeme na odborový a vědecký časopis *„Nová tělesná výchova"*, vydávaný a řízený Dr. F. Smotlachou. Bez něho nemůžete dnes vésti výchovu svých dětí a žactva.

Učitelé, profesoři a všichni, kteří se zajímáte o výchovu dítěte a zvláště o výchovu tělesnou, odebírejte (žádejte na ukázku) Smotlachovu revui „Novou tělesnou výchovu" a „Knihovnu nové tělesné výchovy" (dosud vyšlo 32 svazků).

Činnost České mykologické společnosti děje se po celém Protektorátě a zvláště v Praze i houbařskými kursy, přednáškami, vycházkami na houby a bezplatnou poradnou houbařskou, kterou od roku 1910 (tedy 30 let), řídí předseda společnosti Dr. Fr. Smotlacha, Praha II., Černá 7a.

Smotlachův „Úvod do biologické metody", vychází (tiskne se) právě pod názvem „Vědecké základy tělesné výchovy". Obsahuje mezi jiným i nové původní řešení otázky, jak vzniká krátkozrakost a jak ji zabrániti. Je to výsledek badatelské a vědecké práce Smotlachovy 30 let.

Dr. F. Smotlacha:

Pozor na sušené houby.

Moje myšlenka, označiti naše hlavní a nejnebezpečnější jedovaté houby podle jejich barvy, přinesla již velký úspěch. V posledních několika letech nebylo u nás totiž otrav muchomůrkou zelenou (a bílou), která dříve, pokud se úhrnem nazývala „hliznatou" a byla spojována s „citronovou", jež byla pokládána za jedovatou, nebo aspoň podezřelou, mohla volně lidi otravovat. A skutečně také otravovala, způsobujíc u nás každoročně značné množství úmrtí. Avšak dnes nám nastává nové nebezpečí; jsou to houby sušené, v nichž jsou namíchány houby jedovaté. Vzniká nám dnes nový úkol starati se o to, aby ani houby sušené nemohly zdraví škodit, ani často člověka k smrti přivádět.

Obr. 13. *Hřib hnědý* čili *podborůvka (B. badius Fr.)* rostoucí ze staré, hnijící smrkové šišky, která byla ponořena do země a mechu a proniká jeho podhoubím. (Archiv ČČH.)

Upozornil jsem již na nebezpečí otrav, které vzniká z požívání sušených hub, zvláště v hubných jídlech, kde se hub dává větší množství. Vyskytly se dva případy, kdy se celé dvě rodiny otrávily sušenými houbami požitými ve větším množství v polévce. V jednom případě končila otrava smrtí, a já jsem zjistil při kontrole zaslaných mi hub — měly to býti sušené hřiby — že v nich byly obsaženy mimo „špuntů" z muchomůrky červené také třeně muchomůrky zelené, která patrně zde rozhodla, způsobivši

smrt. V druhém případě byly do sušených hub — byla to směs různých hub pro vlastní potřebu nasbíraných — zabrány i plodnice závojenky olovové, které způsobily bolestnou, třebas nikoliv smrtící otravu celé rodiny.

Obě uvedené otravy byly silné, bolestné a proto nápadné, ač se zprvu soudilo, že otravu v obou případech způsobilo ohřívané jídlo z hub (jídlo v obou případech bylo totiž sněděno na dvakrát, t. j. v poledne a večer). Mnoho otrav sušenými houbami probíhá však méně nápadně a přesvědčivě, zvláště když je hub požito méně. Byly mi hlášeny otravy sušenými houbami i z polévky, požité v hostinci. Avšak je tu rozhodně veliké nebezpečí. Do naší bezplatné houbařské poradny, kterou vedu od roku 1910, došly pro mne mnohokráte zásilky různých směsí sušených hub, ve kterých jsem zjistil houby jedovaté, a také byly hlášeny další případy otrav sušenými houbami.

Dnes upozorňuji na věc znovu, neboť se začínají sušit houby ve velkém, jedlé i jedovaté dohromady, zcela bez kontroly, jako za světové války, kdy se vyskytlo tolik otrav houbami, na př. ve Vídni (Wien), a žádám, aby naši čtenáři všechny případy otrav houbami sušenými (stejně jako čerstvými), pečlivě sledovali a oznamovali redakci ČČH. Získají si tím veliké zásluhy o úplné odstranění otrav houbami u nás.

V. Melzer:

O zrůdách hymenia některých hub bedlovitých.

Časopis čes. houbařů již několikráte ukázal na některé anomalie ve vývinu lupenů bedlovitých hub.

Tak na př. roč. VI. (1926), str. 3. přinesl zprávu o muchomůrce růžové (Amanita rubescens), jejíž lupeny byly roztřepeny v šidlovité ostny, dodávajíce jejímu hymeniu vzhled hymenia lošákovitých.

Hledali jsme příčinu tohoto úkazu v působení nějakého parasita na vyvíjející se lupeny, ale nenašli jsme ani stopy po jakémkoli cizím pletivu (plísně nebo houby). Ovšem mohly tu snad působiti i bakterie, které našemu pozorování pro svou nepatrnost ušly, ale o tom lze z jistých známek pochybovati.

Jindy jsme měli příležitost pozorovati zvláštní zrůdu pavučince (snad Cortinarius scutulatus Fr.), jehož klobouk byl vzhůru ohrnut a lupeny spojeny velmi vysokými příčnými žilkami tak hustě a výrazně, že úplně napodobil klobouk smrže obecného s jeho hlubokými jamkami a ostrými žebry.

Náběh k podobné hypertrofii spojovacích příček a vět-

vení lupenů charakterisuje štěrbákovitou odrůdu holubinky bezmléčné (Russula delica, var. porolamellata), o níž jsme referovali v tomto ročníku ČČH na stránce 84. I zde příčné žilky, které u normálních jedinců jsou sotva patrny a to jen při úpatí lupenů, vzrostly tou měrou, že vytvořily na některých místech hymenia hluboké a široké pseudopory, připomínající rourky hub hřibovitých, na př. hřibu dutonohého (Boletus cavipes Opat.).

Něco podobného popisuje Jules Favre v nedávném čísle švýcarského časopisu houbařského — „Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde", XVI., p. 118—123.

Jde tu o lysivku (Psilocybe spadicea Fr.), jejíž plodnice, pozoruhodně veliká, měla klobouk asi 8 cm v průměru. Lupeny její byly netoliko vrásčité, ale po celé délce vysílaly příčné výběžky, z nichž mnohé splývaly s výběžky sousedního lupene, tvoříce dokonale omezené, více méně nepravidelné jamky (alveoly). Jevilo se tudíž toto hymenium jako přechodní tvar mezi bedlovitými a chorošovitými.

Autor pečlivě prozkoumal celou houbu mikroskopicky, chtěje poznati příčinu zrůdnosti. Shledal, že všechny části rouška, t. j. basidie, cystidy i výtrusy neukazovaly nejmenší odchylky od týchž elementů normální houby. Také v pletivu rouška neshledal ani stopy po nějakém parasitu, neboť všechny buňky byly zcela normální a zdravé. Jedno však jej překvapilo: v tramě lupenů a dužině klobouku, hlavně poblíž lupenů, bylo usazeno veliké množství malých shluků krystalků šťavelanu vápenatého (oxalat de chaux). V normálních však plodnicích této houby, sbíraných opodál místa, kde vyrostla zmíněná anomalie, podobných krystalků, jakými oplývalo pletivo zrůdy, nebylo vůbec.

A dále. Popisovaná Psilocybe vyrostla při úpatí jilmu v jistém parku v Ženevě. Ale nebyla sama; takových zrůdných plodnic tam rostlo více a u všech byly nalezeny tyto krystalky v hojné míře. A nejen v houbách v stejnou dobu vyrostlých. Autor je tam sbíral 5. prosince 1929, pak 5. ledna 1935 a 14. listopadu téhož roku.

A všechny stejně zrůdné. Z toho soudí, že jde tu buď o parasitism podhoubí (nikoli jen plodnic), čímž by se vysvětlila i ta okolnost, že všechny plodnice na témž místě vyrostlé, byly jím zasaženy,*) nebo mohlo by tu jíti snad i o vliv abnormálně výživné půdy, nač by ukazovalo ono nadměrně velké množství exkretovaných krystalků šťavelanu vápenatého v pletivu plodnic.

*) Také v našich případech, jak u muchomůrky načervenalé, tak i holubinky štěrbákové, všechny plodnice vyrostlé na témž místě vyznačovaly se popsanou anomalií. A bylo těch plodnic muchomůrky na třicet kusů a holubinky šest.

Dr. Rudolf Zadina:

Toxikologický význam rodu Claviceps.

Rod Claviceps (čeleď Hypocreaceae), z něhož Claviceps purpurea je nejznámější, zahrnuje několik druhů malých hub, o něž se houbař-praktik nezajímá, které však mají velký význam toxikologický. V jejich podhoubí (sklerotiu) jsou totiž obsaženy silně jedovaté látky, které po požití jsou s to vyvolat u člověka těžké příznaky otravy. Ze středověku máme zaznamenány celé epidemie po požívání chleba z mouky, obsahující velké procento námele. Otrava se vyskytovala tehdy ve dvou formách: gangrenosní, projevující se odúmrtím tkání (prstů a pod.), nebo křečové, konvulsivní, která podle novějších názorů je částečná avitaminosa. V nové době, kdy obilí se pečlivě čistí, otrava námelem u člověka se nevyskytuje; pouze při tak zvané otravě medicinální, při léčení námelovými přípravky, mohou někdy nastat při dlouhodobém podávání příznaky otravy, které bývají lehké. Otrava však může nastat u našich domácích zvířat, neboť rod Claviceps nenapadá pouze obilniny, nýbrž i mnoho jiných trav, a to někdy v takovém množství, že dobytek na pastvě požírá toxické dávky námele.

Obr. 14. Námel pšeničný, sbíraný letos o prázdninách. Je kratší nežli námel žitný. Vyskytuje se vzácně. (Zmenšeno na 1/2.) Foto Dr. Zadina. Archiv ČČH.

Claviceps purpurea je z celého rodu nejznámější; tvoří na žitě známý námel. Kromě žita napadá i jiné trávy. Je

zajímavé, že tvoří několik biologických forem, které se chovají přísně rozličně ve výběru výživných rostlin, ale morfologicky se nedají rozlišit. Stäger rozeznává formu napadající žito, jílek (Lolium) a válečku (Brachypodium). Vedle nich je několik forem, které se odlišit dají. Stäger uvádí Claviceps microcephala na rákosu, Claviceps Wilsoni a Claviceps sesleriae.

Obr. 15. Námel rostoucí na jílku (Lolium perenne), v přirozené velikosti. Vyskytuje se ve velkém množství za deštivého počasí nebo ve vlhkých místech (na př. na Barrandově na paloučku vedle lesa). Někdy může být příčinou zmetání pasoucího se dobytka. Foto Dr. Zadina. Archiv ČČH.

Všechny tyto formy obsahují alkaloidy, vyznačující se specifickým účinkem. Poslední dobou věnovali jim chemici a farmakologové zvýšenou pozornost a vysvětlili mnohé nejasné otázky z jejich skladby a účinku. Zejména důležité jsou objevy nových alkaloidů a jejich chemické konstituce. Podle dnešního stavu vědy možno celou otázku shrnouti v následující:

Účinné látky námele dělíme na alkaloidy a na biogenní aminy. Těmto nepřičítáme dnes ten význam, jaký se jim přičítal dříve. Je sice pravda, že běží o látky vysoce účinné, ale jsou to látky rychle se rozkládající a obsažené ve velkém množství v těle živočišném v inaktivní formě. Histamin z nich účastní se při četných pathologických pochodech, acetylcholin na přenosu nervového vzruchu. Po stránce toxikologické i therapeutické možno říci, že jejich význam v námeli je druhořadý. Účinek námele je podmíněn v prvé řadě alkaloidy, které dělíme na dvě skupiny: 1. alkaloidy ve vodě rozpustné, se silným účinkem na dělohu a s účinkem uvolňovati napětí sympatického nervstva, —

skupina ergotamin-ergotoxinová; 2. alkaloidy ve vodě rozpustné, pouze s účinkem na dělohu — skupina ergometrinová.

Obr. 16. Námel z rákosu (Phragmites com.) v přirozené velikosti. Drobná tenká sklerotia mají velkou korovou část a tudíž i hodně alkaloidů. Vyskytuje se každoročně na rákosu všech středoč. rybníků. Foto Zadina. Arch. ČČH.

Všechny alkaloidy se vyznačují tím, že se vyskytují ve dvojí formě: levotočivé a pravotočivé. Zatím co levotočivé jsou farmakologicky silně účinné, jsou pravotočivé inertní. Oboje formy mohou navzájem přecházet jedna v druhou.

Ergotoxin	#	ergotinin C_{35} H_{39} O_5 N_5
Ergocristin	#	ergocristinin C_{35} H_{39} O_5 N_5
Ergotamin	#	ergotaminin C_{33} H_{35} O_5 N_5
Ergosin	#	ergosinin C_{30} H_{37} O_5 N_5
Ergometrin	#	ergometrinin C_{19} H_{23} H_2 N_3.

Kromě těchto, nyní uznávaných alkaloidů, byly popsány i jiné, o nichž se však později ukázalo, že nejsou čistými látkami, nýbrž molekulárními komplexy. Tak na př. sensibamin byl ergotamin a ergotaminin, ergoclavin byl ergosin a ergosinin a podobně.

Tyto alkaloidy jsou obsaženy v námeli v různém procentu. Některé mohou v námeli z některé krajiny scházet. Nejkonstantnější bývají ergotamin a ergotoxin, které podmiňují farmakologické vlastnosti námele. Příznaky otravy, vyvolané námelem, dají se i jimi vyvolat a proto se soudí, že ony mají při otravě námelem největší význam. Jejich obsahové procento v námeli kolísá. Nejvíce je jich v námeli španělském a ruském, a proto těchto drog se nejvíce užívá v therapii. V našem námeli jich je poměrně

málo, účinkem odpovídají podle našich titrací asi 0,7% ergotamintartratu. V daleko větším množství jsou obsaženy ve sklerotiích trav. Na př. ve sklerotiích z jílku 2,1—2,3%, ve sklerotiích z rákosu až 2,6%. Tedy množství veliká. Že těchto alkaloidů je víc v malých sklerotiích než ve velkých dá se vysvětlit tím, že se tvoří v povrchových vrstvách, kterých je u malých sklerotií poměrně více nežli u velikých.

Poněvadž někdy sklerotia se vyskytují na travách, zvláště jílku, ve velkém množství, mohou se stát příčinou otravy domácích zvířat. Příznaky otravy jsou podmíněny jednak množstvím požitého námele, jednak druhovou citlivostí zvířete. Nejcitlivější je hovězí dobytek a opeřenci. Koně jsou citliví málo. Příznaky jsou se strany zažívacího traktu (koliky, průjmy), se strany dělohy (bolestivé stahy dělohy až potrat nebo předčasný porod), dále nervové (snížená citlivost, zaujetí, ospalost), nebo sněti (gangreny končetin, prstů, uší vepře, hřebenu kohouta) a podobně. Mortalita nebývá veliká a proto nejvyšší význam po stránce praktické nutno přičísti potratům, které byly mnohokráte zvěrolékaři pozorovány u zvířat, pasoucích se na pastvinách zamořených námelem.

Dr. F. Smotlacha:

Něco o námelu.

Vítám článek kol. Zadiny o toxikologickém významu námelu. Pan kol. Zadina dotkl se zde houby, která zaslužuje větší pozornosti, než jí byla dodnes dávána v naší literatuře a u nás vůbec. Je totiž námel čili paličkovice nachová nejen zdrojem jedů, které mohou člověka i zvířata otravovati, nýbrž i velmi důležitým činitelem v dnešní farmakologii. Prostě námel je houbou dnes velmi důležitou a také jako droga všeobecně ceněnou. Pokoušel jsem se již několikráte a to již v letech předválečných, roku 1910, 1911, 1912 na svých přednáškách a výstavách na námel čili paličkovici nachovou upozorniti, aby lépe byla využitá u nás než jest, ale nedařilo se mi to. Teprve r. 1939 podařilo se mi pro námel získati zájem družstva „Mykony", které zabývá se obchodem a zužitkováním jednak hub, jednak léčivých rostlin. Upozornil jsem „Mykonu" na význam námelu, jakožto léčebného prostředku a na jeho velkou cenu v dnešním obchodě s léky u nás i v cizině. Sdělil jsem, že námel u nás všude ještě zvláště v chudších krajích, kde se pěstuje žito, hojně rostoucí, jest vlastně po stránce finanční zlatem, ze kterého se může mnoho u

nás získat. Vyzval jsem „Mykonu“ k tomu, aby uspořádala akci sběratelskou v Čechách a na Moravě na námel vyrostlý na žitě, a ovšem i pro ostatní druhy námelu. Dodal jsem propagační materiál „Mykoně“, a tak se stalo, že námel je letos (1940) sbírán v Čechách i na Moravě „Mykonou“ a dobře placen.

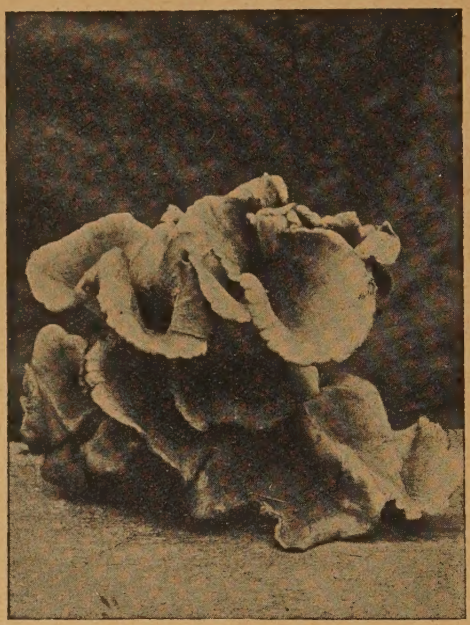

Obr. 17. *Choroš* čili *troudník lesklý (Polyporus lucidus Leys.).* Vyrůstá v létě po deštích na pařezech listnatých stromů, zvláště dubů, nebo u nich. Plocha jeho je jakoby lakovaná. Zde silně zmenšen. Podle skutečnosti nakreslil Mir. Smotlacha. Archiv ČČH.

Obr. 17a. *Hlíva ústřičná (Pleurotus ostreatus J.)* na pařezu v zemi. Foto MUDr. Studnička. Archiv ČČH.

Kdo sbírá, či má sbírati námel pro „Mykonu“?

1. Rolníci sami. V menších hospodářstvích to mají býti dospívající synkové, kteří sběrem 2—3 kg námelu získají poměrně značnou částku.

2. Rolnická družstva odebírající obilí, a všechny stanice obilní společnosti, kde se obilí čistí. 3. Mlýny. 4. Školy.

Již letos některé školy venkovské ujaly se sběru námelu a podařilo se jim po malých troškách sebrati celé kilogramy, které se pak „Mykoně“ dobře prodaly.

Je nutno připomenouti, že k účelům léčebným hodí

se nejenom námel ze žita, nýbrž i jiné druhy námelu, zejména také z pšenice a různých trav.

O námelu hodlám promluviti ještě několikráte, neboť zejména jeho otázka medicinská jistě bude zajímati naše čtenáře, zvláště z kruhů lékařských. Chci jen ještě poznamenati, že námel dal by se i pěstovat (jak to svého času zamýšlel také náš spolupracovník p. Ing. Kubík, a jak jsme již sdělili na našich přednáškách). Námel by se dal pěstovati stejně jako jiné léčebné rostliny, zvláště naše horské kraje by měly pěstovati námel na žitě, a ovšem na trávě, a získati si značné prostředky.

Ing. V. Sak:

Strmělka Cordova.

V darmstadtském časopise „Zeitschrift für Pilzkunde" v červnovém čísle roč. 1938, maďarský mykolog Lad. von Szemere podává zprávu o otravě, která se stala v květnu 1937 v již. Uhrách a která byla zaviněna houbami, koupenými na trhu s označením „Szegfügomba", t. j. špička polní (Marasmius oreades Bolt.). Byla to však strmělka Cordova (Clitocybe Corda Schulzer), jejíž abnormální plodnice se prý špičce podobají. Tato strmělka zavinila již roku 1930 v Uhrách několik smrtelných otrav. (Zpráva laboratoře král. uher. phytopathologického ústavu v Budapešti). Podle Szemere-ho je rozdíl mezi strmělkou Cordovou a špičkou polní někdy sotva znatelný, jindy naopak velmi nápadný. Strmělka Cordova je často na první pohled bílá následkem bílého ojínění, které je právě na mladých, ještě neohmatanych plodnicích nejnápadnější, naproti tomu mladé plodnice špičky polní jsou hnědší než dospělé, které při plné zralosti vyblédají, kdežto naopak ojínění strmělky Cordovy později mizí vlivem deště neb dotykem a houba se stává tmavší. Abnormální plodnice strmělky Cordovy mají lupeny řídké a po třeni nesbíhavé a proto jsou tak podobny špičce polní, že může snadno dojíti k záměně. Dužnina strmělky Cordovy chutná příjemně a vůní připomíná špičku polní. Jídlo z ní připravené jest chutné a nic neprozrazuje jeho jedovatost. Strmělka Cordova roste na lukách a pastvinách, také ve světlých lesích, zejména na podzim; je v Maďarsku všude obvyklá.

Jméno této houby bychom marně hledali v mykolog. literatuře. Její autor Štefan Schulzer ji popsal a vyobrazil ve svém díle, obsahujícím 1000 druhů hub, kteréžto dílo zůstalo pouze v rukopise, jenž je majetkem král. maď. akademie věd. Bresadola uvádí v III. svazku své Iconographie strmělku Cordovu omylem pod jménem Clitocybe phyl-

lophila Fr. — strmělka listomilná. Tato Friesova strmělka není totožná se strm. Cordovou, nehledě ani k tomu, že je neškodná, ba jedlá. (Nüesch, Kummer, Sartory a Maire, Konrad). Také naleziště a rozměry obou druhů nejsou identické. Strmělka Cordova ztrácí prý svoji jedovatost spařením neb delším dušením. Prof. dr. Killermann se domnívá, že je snad totožná s Clitocybe ericetorum Bull., ale i tato strmělka je jedlá (Nüesch). Jakob Bresadola a jeho rodina se přiotrávili po požití strmělky Cordovy. Farmaceutický ústav budapeštské university zjistil, že obsahuje muskarin. Látku podobnou muskarinu zjistil ostatně dr. Wiki (Soc. mycolog. de Genève) v různých druzích bílých strmělek.

Není vyloučeno, že strmělka Cordova roste i u nás a že zaviňuje záměnou s „mezničkami" špičkové otravy, připisované dosud vláknicím a zvonovkám.

Ing. Zdeněk Schäfer:

Muchomůrka červená na podzim roku 1939.

Druhá polovice roku 1939 byla mimořádně nepříznivá růstu hub. Mnoho druhů, které bývají tou dobou běžnými a hojnými, nebylo vůbec k spatření. Stejně tak bylo i s muchomůrkou červenou, Amanita muscaria Pers. (viz zprávu p. prof. Smotlachy v ČČH., r. XIX., str. 145). Zatím co je vždy v září a říjnu hojnou houbou, nebylo ji lze v roce 1939 téměř vůbec spatřiti. Zajímavé je, že se objevila ve východních Čechách velmi hojně až v listopadu. Poněvadž na tuto zajímavost dosud nikdo v ČČH neupozornil, pokládám za vhodné ještě teď se o tom zmíniti.

Dne 1. listopadu 1939 projížděl jsem Českomoravskou vysočinou z Hradce Králové přes Chrudim k Německému Brodu a po celou cestu jsem pozoroval velmi hojně v zářezech železniční trati muchomůrku červenou v pěkně vyvinutých exemplářích. Nebylo snad keříčku a jakéhokoliv stromku na svahu zářezu trati, aby v jeho blízkosti nebylo viděti živě červeného, bíle kropenatého kloboučku, zdaleka patrného z jedoucího vlaku. Nápadné bylo, že blíže lesů jich bylo méně než dále od lesa. Dokonce i místy v příkopech a lukách poblíž trati je bylo lze spatřiti. Počasí ten čas bylo vlhké a mírné, na Dušičky samy hodně nevlídné.

V listopadu téhož roku jsem měl ještě jednou příležitost sejíti se s červenou muchomůrkou, tentokráte 7. listopadu přímo ve městě Hradci Králové, v lípové aleji podél Labe, přímo u budovy Obchodní komory. Za vlhké a mírné noci vyrostla tu ve velmi početných exemplářích co do

velikosti zcela normálně vyrostlých. Bohužel jsem neměl příležitost prohledat širší okolí pravého a levého břehu Labe, za to však jsem nalezl jeden exemplář blízko uvedeného místa přímo na trávníku skleněné fontány Sklářského ústavu. Plodnice byly nepochybně zcela čerstvé, vyrostlé přes noc, neboť jsem je tam den před tím nepozoroval a také proto, že v bezprostřední blízkosti sběru je hřiště místního „SK. Škroupova ulice", jehož velmi mladí členové by se postarali, aby tato prašivka zmizela s povrchu zemského.

Sběry byly nepochybně zajímavé svým pozdním výskytem, místem výskytu, ale také formou. Zde je jejich stručný popis, který jsem si o nálezu ze dne 7. listopadu 1939 poznamenal:

Plodnice byly normální velikosti i vzhledu, snad jen o maličko menší, s kloboukem sytě oranžově červeným, s dosti četnými, bílými bradavkami. Třeň byl bílý, běžného typu, s velkým, bílým, velmi nezřetelně — prakticky nerýhovaným — prstenem. Base třeně měla kulovitou hlízu, na některých exemplářích snad o něco mohutnější, na jiných opět spíše tenší než mívá typická Amanita muscaria Pers., nad ní byl pak volný, až 2 cm vysoký límeček. Base třeně se velmi podobala basi třeně Amanity phalloides (Vaill.) Fr. Kroužky nebo bradavky na spodu třeně nebyly pozorovány, ani vločkovitý třeň. Dužnina byla zcela normální, jen snad pod pokožkou klobouku byl intensivnější, chromově oranžový pás. Podle monografie Veselého atlasu hub evropských odpovídala by nalezená muchomůrka Anamita varietě Güssowyi Veselý.

Pozn. red.: Pozdní hojný výskyt muchomůrky červené r. 1940 na podzim, zatím co v létě byla jen velmi vzácná, souvisí patrně s celkovým opožděním všech žní v přírodě r. 1940 o 2—3 týdny; tedy i žní hubných. To ovšem neplatilo pro všechny letní houby, často mělo na ně větší vliv deštivé, chladné počasí. Že lesní houby rostou i pod lipami v našich městech, jsem již také sdělil v ČČH; totéž zjistil jsem hojně i v cizině, kde jsem sbíral houby v městských stromořadích pod duby a lipami, na př. v Bernu ve Švýcarech, v Darmstadtě, Berlinu (Berlin) v Německu atd. Sm.

Jos. Otruba:

Houby lesních cest.

Lesní houby nacházíme obyčejně pod stromy nebo v jejich blízkosti, v půdě rozmanitého složení. Z tohoto pravidla jsou však četné výjimky. Stane se, že jdeme mý-

tinou, jíž probíhá široká cesta s hlubokými kolejemi a vysokými hlinitými svahy po obou stranách. Na mýtině jen skupiny bedel a někde kolem uhnívajícího pařezu trsy openěk, třepenitky cihlové nebo svazčité. Obraz mykologicky málo vábný. Náhle postřehne naše oko houbu přímo na cestě mezi kolejemi. Všímáme-li si dále druhů na takové cestě rostoucích, zjistíme jich ve vhodné roční době slušnou řadu. Tak v zeleném trávníku objevuje se rád modrák *Boletus luridus*, ve skupinách klouzek slíčný *B. elegans*, ovčí *B. ovinus*, žlutý *B. luteus*, jinde hřib žlutomasý *B. chrysenteron*, nachový *B. purpureus*, kozí pysk *B. subtomentosus*, a přeje-li nám štěstí vzácně i hřib obecný *B. edulis*. I některé druhy holubinek a ryzců si libují v nízkém trávníku. Našel jsem tu vrhavku *Rusula emetica*, nazelenalou *R. virescens*, namodralou *R. cyanoxantha*, z ryzců kravský *Lactarius torminosus*, ryšavý *L. rufus*, šeredný *L. necator* atd. Na hlinitých svazích po stranách cesty zjistíme hřib peprný *Boletus piperatus*, slizáka mazlavého *Gomphidius glutinosus*, kozáka *Boletus scaber*, strakoše *B. variegatus*, hřib šiškatý *B. strobilaceus* atd.

Stará lesní cesta, srostlá s vývojem bývalého lesa zůstává dlouho, byť i jen matným obrazem dřívějšího lesního bohatství hub, zatím co mýtiny s přerytou půdou po vykopání pařezů, hostí jen nepatrný počet druhů, jež jsme v původním lese ani nepozorovali.

Pozn. red.: Výborně! Zde jest přehled dobrého pozorovatele přírody. Lesní cesty slouží opravdu mykologii vědecké (rostou tu houby jistě biologicky zajímavé) i mykologii praktické. Jsou houbaři, kteří na cesty v lese a zejména na příkopy u cesty v lese „chodí na houby". Rostou tu totiž hříbky, klouzky, kozáky, podubníky, křemenáče atd. Zvlášť mnoho hub mají cesty v lese za suchých let; jsou poněkud vlhčí a obyčejně ve stínu. Nejvíce hub mají cesty na severní straně lesa, kde je stín a rosa. Jaké houby rostou na cestách lesních a podle lesa, to určují stromy lesní vedle cesty. Smotlacha.

H. Schmidt:

Několik poznámek o vlivu světla na vzrůst hub.

(Dokončení.)

Čím déle se výtrus může zdržeti ve vzduchu, tím déle může býti jeho prouděním odnášen od mateřského podhoubí, které klíční dráždidla již spotřebovalo nebo i jinak nadbytečnému osazení vlastním druhem překáží; větší výška třeně umožňuje vždy delší dráhu výtrusu vzduchem.

Že třeň se při vzrůstu řídí světlem, je viděti na všech exemplářích hub přinesených do místnosti; roste ovšem dle toho, jaké jsou její světelné disposice. Kdyby byla celá ze skla, šlo by světlo se všech stran, kdyby měla pouze vrchní osvětlení, šlo by jen se shora; obyčejně jde dosti vydatný proud rozptýleného světla oknem se strany, a odráží se od stěn protějších, takže se ještě více rozptyluje, a tím jeho účinek s jedné strany účinkem s druhé strany částečně se ruší. Je-li možnost odrazu s druhé strany malá nebo žádná, projeví se vliv světla na vzrůst třeně nápadně; sem patří abnormity mykoflory důlní, sklepní

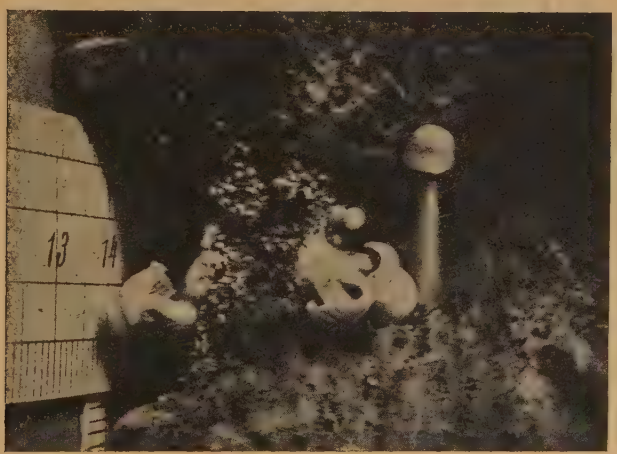

Obr. 18. (V článku obr. 1.) Starý, hnijící *ryzec peprný (piperatus)*, napadený na okraji *rovetkou cizopasnou (Nyctalis parasitica)*; obrázek značí napadený okraj houby se svrchní strany. Trochu (1½×) zvětšeno. Foto Schmidt. Archiv ČČH.

a bytové. Význačný případ ukazují čtyři ke článku připojené obrázky.

Loni na konci září nalezl jsem v Sedmihorkách na hrázi rybníčka nad pensionem Podháj exemplář ryzce peprného (Lactarius piperatus), napadený rovetkou cizopasnou (Nyctalis parasitica) v počátcích vývoje. Odnesl jsem jej domů, dal do nízkého talíře, mírně zaléval a pozoroval přes týden. Nádobu měl jsem v pokoji úplně a trvale zatemněném až na nepatrný pramének světla, pronikající do pokoje malinko vadným, nepřiléhajícím krytem okna. K vůli fotografování byla houba několikráte přenesena na světlo a pak zase umístěna ve tmě. Na obrázku 1. je napadený okraj houby se svrchní strany, na obrázku 2. se spodní strany asi 1 a ½ krát zvětšený, fotografovaný den po přinesení z lesa; přelomený třeň ryzce byl zarovnán řezem. Obrázek 3. ukazuje stav po devíti dnech; ryzec je

fotografován na zrcadle, takže je patrná také spodní strana klobouku s lupeny. Je pozoruhodné, že spodní, vlivem tíže vlhčí strana vytvořila velikou plodnici rovetky; její klobouk „oběhl" okraj klobouku hostitele růstem třeně tak, aby byl stejně orientován ke světlu jako exempláře na líci, vlhkostí a živinami asi méně dotované, za to však lépe osvětlované. Ty mají kloboučky malé, ale třeníčky předlouhé, abnormálně přerostlé.

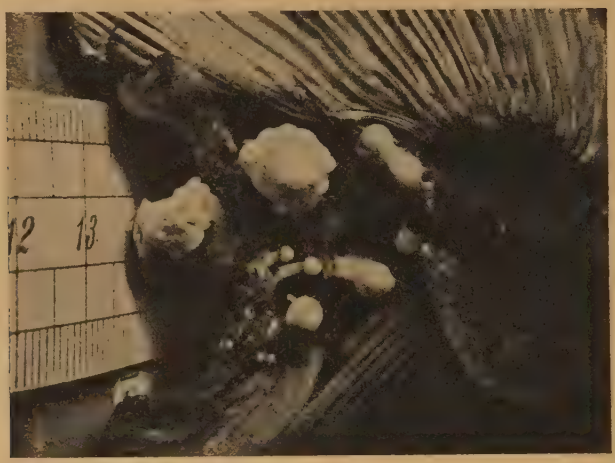

Obr. 19. (2.) Okraj ryzce (viz předešlý obrázek) při stejném zvětšení ze spoda. Také na spodní straně houby rostou rovetky. Foto Schmidt. Archiv ČČH.

Jak vypadá rovetka cizopasná, rostlá za normálních poměrů osvětlení v rozptýleném světle vysokého lesa, ukazuje obrázek 4. Jsou na něm dva kloboučky holubinky osmahlé (Russula adusta), které jsem nalezl ve Farářství letos počátkem srpna. Kolonie rovetky jsou tu v prohlubině klobouku, patrně asi sváděním vlhkosti jejich vývoji příznivější a jsou obráceny ke světlu přicházejícímu shora; protože osvětlení je se všech stran skupinky celkem stejnoměrné, stíní houbičky ve skupince krajní houbičkám prostředním, takže prostřední jsou nuceny vyhnati delší třeníčky a vytvoří také větší kloboučky, nejspíše ze zvýšeného přívodu živin a čilejší výměny látek vodou, tekoucí k nižšímu místu. Mohl by následovati ještě obrázek další, ukazující stav těchže dvou kloboučků po několika dnech přechovávání v bytovém světle od okna: když byla tak osvětlena se strany i spodina kloboučků, vyrazily rovetky i tam.

Nyctalis parasitica, která netvoří snad vůbec normálních spor (basidiospor), oddaluje růstem třeně chlamydospory tvořící se uvnitř kloboučků stejně jako houby s basi-

diosporami na spodním povrchu klobouku; činitel, který to způsobuje, bude nejspíše týž. Možná, že působení světla vedle vlhkosti a tepla je uvnitř houbového organismu komplikováno; sotva je prostě fysikálně přímočaré a tak uzákonitelné; nějaké však nesporně je.

Obr. 20. (3.) Ukazuje stav z obrázků 18. a 19. po devíti dnech, při čemž rovetka rostla při jednostranném osvětlení; ryzec je fotografován na zrcadle, takže je patrná také spodní strana klobouku s lupeny. Viz podrobněji ve článku. Skutečná velikost. Foto Schmidt. Archiv ČMS.

Světlo má nesporně jistou úlohu aspoň při tvoření abnormit, — zdá se mi však dosti stále a spolehlivě působivým i na vývoj variet, tedy forem zákonitě odchylných. Některé druhy jsou k tvoření variet náchylnější, to jest, ke vlivům, na něž je odchylnost variety reakcí, citlivější. Hodně varirují muchomůrky, na př. Amanitopsis vaginata. Myslím, že světlo má na její formy vliv význačnější, než u jiných. Pravidelná útlá var. fulva roste uvnitř lesa, v borůvčí a jiném stinném okolí, ale v poměrném suchu; dobře je vyobrazena v Rickenových BLÄTTERPILZE a v Macků ově atlase ČESKÝ HOUBAŘ. Velenovský (ČESKÉ HOUBY str. 192) má obraz dvou mladších exemplářů odrůdy se silnějším třeněm; rozdíly jsou dobře uvedeny v Šubrtově PRŮVODCI HOUBAŘŮ. Ještě odchylnější formu pozoroval jsem na hrázi rybníčka v lukách u Sedmihorek, kde rostlo několik velikých exemplářů uprostřed cesty v blátě, ve velikém nadbytku světla a vlhka; měly krátké a stočené třeně a neobvykle deformované klobouky. Třeně, pro které Velenovský udává v popise normálního zjevu „uprostřed až 1 cm tl.“, byl tu po celé délce mezi

dvěma až třemi centimetry, klobouk v nejdelším rozměru mezi devíti až deseti centimetry. Pochva byla vyvinuta dobře, ryhování na klobouku typické, zřetelné. Barva klobouku hnědošedá, vybledlá. Poněvadž mi došel fotografický materiál, nechal jsem je na místě s úmyslem ofotografovati některý exemplář příštího dne; nalezl jsem je však již rozšlapané. Myslím, že ta forma se vytvořila čistě místními vlivy; v dostatku světla se všech stran narostly třeně krátké a silné.

Obr. 21. (4.) Dva kloboučky holubinky osmahlé (Russula adusta) s koloniemi rovetky vyrostlými při osvětlení vcelku stejnoměrném.

Stíní-li plodnici rostoucí ve vysoké jehličině okolní hluboký mech, který zadržuje a rostoucí houbě dodává také dosti vody, narostou směrem světla útlé formy také u jiných muchomůrek. Pamatuji se, že jsem v r. 1916 ve Staňkově (okres Třeboň) sbíral po dvakráte ve vysokém (tehdy) smrkovém lese na ostrohu vybíhajícím do rybníka Hejtmana zvláštní formu muchomůrky růžové (Amanita rubescens), která tam rostla pohromadě s liškou trubkovitou a jinými houbami milujícími vlhký les — (pravidelná forma muchomůrky růžové, která je vyobrazena na př. ve Smotlachově PŘEHLEDU HUB, roste zpravidla na pokraji lesa a v dosti velikém suchu). Byla celá bílá, a připomínala tím na první pohled muchomůrku bílou (Amanita verna), tím spíše, že neměla na klobouku úplně žádných zbytků plachetky. Měla také čistě bílý třásnitý třeň. Prsten byl ryhovaný a visutý, poddajný, spodek bez pochvy a bez obruby, málo rozšířený. Teprve po chvíli prozradila se na místech přišedších do styku s prsty typickým růžověním; skvělá bělost celé houby ustoupila po-

zději normálnímu zbarvení při vadnutí. Od normální zavalitosti obyčejné formy Am. rubescens lišila se celkovou štíhlostí a útlostí na první pohled, nápadně; výšku měla hodně přes půl druhého decimetru. — Také obyčejná muchomůrka červená nemá vždy plodnice typických proporcí; útlé formy vyvíjejí se asi u všech hub při omezeném přívodu živin a dostatečném přístupu světla, vody a tepla. Snad by se za léta při pozornosti k abnormitám vůbec nashromáždila slušná kasuistika poučná i se zřetelem k případům pravidelným. 11. IX. 1939.

Pozn. red.: Účinku slunečního světla na vzrůst a tvar plodnic byla dosud věnována častá pozornost i na našich přednáškách a výstavách houbařských v Praze. Psal jsem o tom také ve své práci z r. 1914: „Život našich hub" (vyšla ve sbírce „Za vzděláním" r. 1915) a v ČČH. Příště uveřejníme další článek s dalšími obrázky.

Dr. F. Smotlacha.

Obr. 22. *Penízovka uhelná (Collybia ambusta Fr.).* Jedlá. Orig. V. Vacek. Archiv ČČH. Patří k drobným hubkám rostoucím na podzim po deštích na lesních starých ohništích.

Václav Vacek:

Penízovka uhlová — Collybia ambusta Fr.

Je známo, že na spáleništích nalézáme zcela originelní a velmi zajímavou houbovou floru. Houby, jež zde rostou, jsou nejčastěji výhradními jejich obyvateli, poměrně zřídka pak se stává, že houby vyskytující se zpravidla na spáleništi, objevují se také na jiném podkladu. V mnoha případech projeví se však i takové místo spáleništěm, a to spáleništěm velmi starým, z kterého změny počasí a ročních dob (deště, sníh, spadalé jehličí a listí) jeho charakter setřely.

Během několika let, kdy vodím pravidelné nedělní vycházky ČMS na houby, všímám si těchto zajímavých hub obzvlášť bedlivě a také mezi účastníky vycházek získal jsem již několik spolupracovníků, kteří s opravdovou pílí prohledávají zevrubně každé, i sebe nepatrnější spáleniště a kteří docílili v hledání těchto hub, často mizivě drobounkých, pozoruhodnou obratnost a zkušenost. Postupem doby se takto počet spáleništních hub mnou zjištěných utěšeně zvětšuje. Kromě několika běžných zjevů, jakými jsou na příklad *plaménka uhelná* (Flammula carbonaria Fr.), *kalichovka uhlová* (Omphalia maura Fr.), *penízovka spáleništní* (Collybia atrata Fr.), a j., podařilo se mi během doby zjistiti celou řadu druhů jiných, často velmi vzácných. Leč po celá ta léta marně jsem pátral po houbě, jejíž jméno uvádím v nadpisu tohoto článku. Mnohokráte jsem se již domníval, že už už mám v ruce „tu pravou" penízovku uhlovou, vždycky ale jsem byl po důkladném studiu vyveden z klamu. Zpravidla vyklubala se z „pravé penízovky uhlové" stará známá, penízovka spáleništní (Collybia atrata Fr.). S tvrdošíjnou trpělivostí mikroskopoval jsem znovu a znovu desítky těchto penízovek, postupně nalézaných v nejširším pražském okolí, ale, bohužel, vždy marně. Jak vysvětliti si tuto okolnost, když přece houba tato v mykologické literatuře není považována za nějakou vzácnost? Ricken*) na př. udává ji pouze jako „vzácnější", C. Rea**) dokonce jako „obyčejnou". Věc se má asi tak, že u nás zřejmě patří k vzácnostem, vždyť na př. prof. Velenovský ji ve svém obsáhlém díle vůbec neuvádí a až do dnešní doby ji sám nenašel. Obdržel ji teprve ode mne z nálezu, o němž níže referuji. Dotazem v Národním Museu zjistil jsem prostřednictvím Dr. Piláta, jemuž zde za jeho ochotu srdečně děkuji, že v herbáři nalézají se 3 exempláře této penízovky, z nichž pouze 2 pocházejí z území bývalé republiky: První z Prahy, z Konvářky (X. 1933 leg. Dr. Pilát), druhý od Českého Brodu (12. X. 1935 leg. J. Sýkora). To tedy jsou jediné bezpečně zjištěné lokality této houby u nás. Konečně se Štěstěna usmála také na mne!

Bylo to při studiu sběru hub z vycházky do Klánovic dne 5. listopadu 1939. Zde mezi několika typickými penízovkami spáleništními (Collybia atrata Fr.) uzřel jsem poprvé pod mikroskopem podivuhodné výtrusy penízovky uhlové (Collybia ambusta Fr.), které mne o správnosti jejího určení nenechaly ani na okamžik v pochybnostech. Výtrusy tyto jsou totiž tak charakteristické a pro bělovýtrusné houby bedlovité tak nezvyklé, že zmýliti se v nich

*) Adalbert Ricken: „Die Blätterpilze", pag. 403.

**) Carleton Rea: „British Basidiomycetae", pag. 341.

je zcela vyloučeno. Podobají se věrně hranatým výtrusům četných *vláknic* (Inocybe), které však jsou *hnědé* a nikoliv bezbarvé. Za použití mikroskopu je tedy určení penízovky uhlové (Collybia ambusta Fr.) hračkou. Jinak tomu ovšem jest, má-li se určovati bez použití mikroskopu, podle pouhých znaků makroskopických. V tom případě je to úkol nadmíru nesnadný a je třeba veliké zkušenosti a pozorování na mnoha exemplářích, než se dospěje k jakés takés jistotě v rozlišování těchto dvou druhů, sobě nápadně podobných. Pokud jsem sám mohl konstatovati, je jediný, poněkud zřetelný rozdíl *v barevném odstínu lupenů*, který u penízovky uhlové (Collybia ambusta Fr.) je vždy více do barvy *nažloutle bělavé s šedavým odstínem*, kdežto u penízovky spáleništní (Collybia atrata Fr.) je velmi záhy našedle *olivový* až *olivově nahnědlý*. Rozeznávání dle zápachu, které sice v mnoha případech vede k dobrému výsledku (Collybia atrata páchne rybím tukem, Collybia ambusta je bez zápachu) a na které Ricken obzvláštní důraz klade, nevede často k žádnému cíli, protože zhusta nacházejí se penízovky spáleništní (Collybia atrata Fr.) úplně *bezzápašné*. Za to methoda mikroskopická je naprosto bezpečná a je možno identifikovati houbu tuto i z pouhých úlomků, dík jejím charakteristickým výtrusům. Uvádím popis zajímavé této houby a doufám, že můj článek bude pobídkou našim čtenářům, aby po ní také pátrali a rozšířili tak naše znalosti o jejím rozšíření v Čechách a na Moravě.

Klobouk 1—1.5 cm v průměru (dle Rickena dokonce až 2.5 cm) ploše sklenutý, později ploše rozložený až vmačklý s mírným hrbolkem uprostřed, velmi tence masitý (skoro blanitý), trochu hygrofanní, za sucha světle hnědavě šedý a (pod lupou) hedvábitě vláknitý, za vlhka šedohnědý, směrem ku středu postupně temnější až konečně uprostřed černohnědý (skoro černý) a při okraji s prosvitavými lupeny. Třeň 2—3 cm dlouhý, po celé délce stejnoměrně tlustý (1—2 mm), dosti tuhý, tmavě šedohnědý, jemně vláknitý (pod lupou) s matným hedvábným leskem, nahoře bíle ojíněný. Lupeny dosti husté i dosti široké, uprostřed nejširší a směrem ku třeni i okraji klobouku zúžené, ku třeni zúženě přirostlé až připnuté, bledé až žlutavě bělavé se šedivým odstínem. Dužnina bledě šedohnědá, bez zápachu a (podle Rickena) moučnaté chuti. Výtrusný prach bílý. Výtrusy bezbarvé, hranaté a tupě růžkaté, 6—8/5—6.5 mmm. Basidie 29—36 mmm dlouhé (včetně sterigmat 3.5—5 mmm dlouhých) a 7—8.5 mmm široké, s obsahem zrnitým. Mikroskopické údaje podle Rickena jsou vesměs trochu nižší: výtrusy 5—6 mmm, basidie 25—27/6—7 mmm.

Houbu tuto nalezl jsem u Klánovic, jak výše uvedeno,

po druhé pak 3. prosince 1939 na spáleništi u Říčan. Životní podmínky byly tedy pro ni toho roku zřejmě příznivé.

Pozn. r.: C. ambustu sbírám na Hradecku od r. 1912. — Sm.

Dr. F. Smotlacha:

Podzimní a zimní naše plžatky váží se na jehličnaté stromy.

Naše podzimní a zimní plžatky (r. Limacium), váží se, stejně jako naše klouzky (Friesia — část rodu Boletus) a slizáky (r. Gomphidius) na jehličnaté stromy. Sliz na plodnicích těchto tří rodů chrání plodnice před deštěm, jen u loupáku (klouzku) dutonohého jest sliz na klobouku nahrazen šupinami, které zachycují vodu dešťovou a svádí ji do dutého třeně.

Rod plžatka má mezi uvedenými třemi rody zvláštní místo, že totiž jeho plodnice mají vedle slizu proti dešti dužninu zvlášť tuhou a otužilou, a že proto dovedou snášet i zimu pokročilých měsíců podzimních a zimních. V tomto směru jeví se u těchto posledních druhů i příbuznost k posledním našim čirůvkám.

Uvedeme zde naše nejznámější plžatky v přehledu podle doby, kdy rostou:

A) *Druhy pozdního léta* (od srpna) rostoucí i na podzim:

1. *Plžatka vonná* (L. agathosmum Fr.), olivově šedá, se zvláštní vůní (jež někomu vadí při jídle), rostoucí hojně po deštích, pod smrky a u smrků. Jedlá, čtenáři ČČH dávno sbíraná. Místy i na trzích (Kladno) prodávána.

2. *Plžatka červenavá* (L. erubescens Fr.) na bílé půdě červeně skvrnitá, v kruzích a pruzích na jílovité půdě v jedlinách a smrčinách rostoucí. Místy častá. Jedlá, dosud málo sbíraná.

3. *Plžatka bělostná* (L. eburneum Bull.), čistě bílá, slizká, jedlá, dosud málo sbíraná.

4. *Plžatka šupinatá* čili *Quéletova* (L. Quéletii Bres.) s kloboukem bledým, cihlově šupinatým, rostoucí vždy pod modřínem. Jedlá, u nás vzácná.

5. *Plžatka olivově bílá* (L. olivaceoalbum Fr.), s kloboukem olivově šedým, nohou stejně šupinatou, z lesů jehličnatých. Jedlá, řídká.

6. *Plžatka běložlutá* (L. ligatum Fr.) s kloboukem bělavě žlutým, s nožkou opásanou. Roste v jehličnatých lesích na vápenitých půdách. Jedlá, řídká.

7. *Plžatka rezavě žlutá* (L. melizeum Fr.), s kloboukem bílým, později rezavě žlutým z lesů jehličnatých. Řídká, jedlá.

8. *Plžatka tečkovaná* (L. pustulatum Pers.) s kloboukem šedým, nožkou bílou, černě tečkovanou, z lesů jehličnatých, častá, jedlá.

9. *Plžatka hnědobílá* (L. fuscoalbum Lanh.), klobouk černěolivový, jemně síťkovaný. Noha čistě bílá, sliznatě závojnatá. Roste v lesích jehličnatých na půdách vápenitých. Jedlá, řídká.

10. *Plžatka rýžkatá* (L. tephroleucum Pers.), s kloboukem šedohnědým, na okraji rýžkatým z horských lesů jehličnatých. Jedlá, řídká.

11. *Plžatka zlatá* (L. aureum Arrh.), jasně žlutá s hnědým vrškem, z lesů jehličnatých. Jedlá, řídká.

12. *Plžatka terčovitá* (L. discoideum Pers.), s kloboukem bledě masově zbarveným, s tmavým, hnědým terčem uprostřed. Jedlá. Hojná v lesích jehličnatých.

B) *Druhy, rostoucí od září do prosince:*

13. *Plžatka borová* čili pomrazka (L. vitellum A. S.), silně slizká s kloboukem svrchu olivověhnědým, lupeny oranžově žlutými a třeněm žlutavým, výhradně z borovin. Chutná, jedlá, čtenáři ČČH a členy ČMS dávno všeobecně sbíraná. Jedna z posledních jedlých a cenných hub na podzim.

14. *Plžatka modřínová* (L. lucorum Kalch.), celá žlutá, rostoucí jen pod modřínem. Chutná, jedlá, čtenáři ČČH a ČMS dávno všeobecně sbíraná.

C) *Druhy rostoucí od listopadu do prosince:*

15. *Plžatka jalovcová* čili oranžově červená (L. aurantiorubrum Sm.), celá zlatožlutá, jen s kloboukem oranžově červeným, rostoucí vždy u jalovců. Silně slizká. Jedlá, chutná, ale vzácná, jako jalovec.

D) *Druhy rostoucí od ledna do dubna:*

16. *Plžatka březnová* čili březnovka (L. marzuolum Fr.), bělavá s černými skvrnami, rostoucí ve smrčinách (menší) nebo v borovinách (větší), jen mírně slizká. Jedlá, chutná, čtenáři ČČH a členy ČMS dávno sbíraná, ba místy dnes i na trzích prodávána a často dnes i hledaná. Má dvě odrůdy. Menší roste dříve, větší později. Vyrůstá někdy i pod sněhem. Její mladé plodnice mají někdy tvar malých, bílých hříbků a bývají hlášeny v novinách již v lednu nebo únoru jako „ještě" nebo „již" hříbky.

Na trzích (i v lese!) objeví se někdy i v květnu a proto i na jarní výstavě hub ČČH a ČMS.

E) *Poslední druhy plžatek:* borová, modřínová, jalovcová a březnová mají po stránce otužilosti dužniny příbu-

zenství k pozdním čirůvkám, t. j. k zelánce a havelce, jež rostou hojně od září do prosince v borovinách a váží se na borovici, jako se váží uvedené plžatky na různé stromy jehličnaté.

Všechny uvedené druhy plžatek patří i mezi houby širokého okolí pražského. Většinu z nich nacházíme proto na vycházkách a podzimních výstavách ČMS. Druhy spíše horské rostou zejména v lesích brdských a sázavských, takže i s nimi se pražští houbaři mnohdy setkají.

Pozdní a méně známou plžatku jalovcovou sbíral v neděli dne 17. listopadu p. Zoul v Mokrovratech (to byla r. 1940 sbírána poprvé) a 24. listopadu p. Drázda u Vraného. V obou případech rostla pod jalovcem.

Pozn. red.: Čtenáře žádáme o sdělení: 1. kterou se vzácných druhů plžatek sbírali, kdy a kde; 2. všech případů, kdy snad některá z druhů rostoucích jen pod stromy jehličnatými objevila se v lesích listnatých (nejlépe poslati ji příštím rokem redakci). 3. Bylo by dobře u druhů, kde je označeno, že rostou v lesích jehličnatých, zjistiti přesně v jakých, jako se mi to podařilo již u některých druhů dobře zjistiti.

A. Kolář:

Hřiby na ulici.

V naší krajině, v lesích kol Nov. Etynku a v nejbližším okolí nerostlo letošního roku mnoho hub. Zvláště hřibů bylo poskrovnu. Však ani jiných druhů, jichž jiná léta bývá nadbytek, bylo nepatrně.

Vedle hřibů většina houbařů zdejších sbírá lišky, klouzky, březáky, ryzce, syrovinky a jen odvážnější houbaři zde sbírají muchomůrku narůžovělou, špičku travní, pečárku, mlženku, kuřátka, stroček kyjovitý, zelenku, čirůvku klubčitou, slizáky, bedlu obecnou, z jara májovky, smrže, v podzimu havelky, václavky, lošák bílý, lošák jelenní a j.

Je zde i několik houbařů odborníků, specialistů, a i jejich úlovek jak hřibů, tak i ostatních druhů nebyl valný.

S tím větším podivením se setkáváme, když hřiby rostou na ulici městečka a v bezprostřední blízkosti obydlí.

Dne 6. září t. r. (1940) našlo děvčátko Prokýškovo z N. Etynku na ulici pod lipou před domem Hellerovým, asi uprostřed našeho městyse dva pěkné, velké, zdravé hřiby, s černými hlavičkami. Děvčátko hřiby dalo zaměstnanci zdejší továrny p. F. Chramostovi. U místa nálezu

ocitl se náhodně i fotograf p. Jos. Baur z Černovic, který je opomenul ofotografovat.

Dne 14. října našel školák Novák z Etynku dva hřiby, rovněž s černými hlavičkami a 15. října jeden velký, že se srdce naň smálo, za domy pod břízou, které čelem tvoří náměstí novoetynské. Též jsem tu nalezl muchomůrku narůžovělou.

Na t. zv. „nové cestě", která vede od nádraží a vroubena břízami a olšemi, nacházejí se hřiby a u silnice, která vyúsťuje z Etynku směrem ke Kamenici n. Lab. u kaple sv. Jana, též pod břízami tam se nacházejícími.

Hřiby jako by se z lesů stěhovaly k lidským příbytkům.

Pozn. red.: Jdou za svými stromy. Sm.

Ing. V. Sak:

Kukmák okázalý — Volvaria speciosa Fr.

Kukmák okázalý byl označován obecně jako jedovatý, ba i krutě jedovatý. Neschází však v literatuře údajů opáčných. Tak Planchon v Montpelier, Menier a Monnier v Nantes zkoušeli jedovatost kukmáku na psech, kteří sežrali půl kilogramu plodnic bez následků; Planchon uvádí jistého houbaře, jenž kukmák po léta pojídá. Persoon, Cooke a Berkeley ho označují jako jedlý, kalifornský mykolog Mac Clatchie ho shledává dokonce velmi chutným. Bresadola v r. 1920 píše prof. dr. R. Maire-ovi, že se přesvědčil v Tyrolích, jak během války na několika místech lidé kukmák sbírali a pojídali, aniž se otrávili. Prof. dr. Maire v Alžíru spolu se svým žákem Gautierem se přesvědčili o nejedovatosti této houby nejprve pokusy na morčatech a kočkách a pak neškodnost kukmáku dokázali přímo na sobě. Nato jedli kukmák i preparátorka prof. Maira sl. Lievrova a jeho přítel botanik dr. Trabut a ve všech případech kukmák okázalý ukázal se nejen jako jedlá, ale i velmi chutná houba. Prof. dr. Maire na základě těchto pokusů prohlásil s naprostou jistotou, že severoafričtí kukmáci jsou houby člověku neškodné a jedlé (L'Amateur de champignons, vol. 8, pag. 5—13 roč. 1922). — Dor. Ferri, ředitel hygienického ústavu milánského dokázal, že také italští kukmáci nejsou rovněž jedovatí. (L'Amateur de champ., roč. 1923). Totéž potvrzuje z vlastní zkušenosti dr. Chauvin o kukmácích francouzských (L'Amateur de champ., roč. 1923, str. 105—108); oba posléze uvedení autoři však prohlašují, že kukmák nelze označiti za houbu chutnou, jak činí Maire.

Pokud se týká českých kukmáků, zesnulý mykolog J. Bezděk vypravoval r. 1909, že mu jistý zahradník v Poličce n./Met. vykládal, že kukmáky pojídá. Prof. dr. Kavina se dobře pamatuje, jak mu v r. 1917 tvrdil jistý občan v Hvězdě u Prahy, jenž kukmáky právě odtamtud si odnášel, že je jí beze škody. Herrmann prohlašuje kukmák okázalý za houbu jedlou i když ne právě chutnou. Huber počítá ho podle své zkušenosti mezi nejlepší jedlé houby.

Liška pomerančová čili oranžová — Cantharellus aurantiacus Wulf.

Dříve se mělo za to, že je jedovatá nebo alespoň podezřelá. Nyní ji mykologové počítají k jedlým druhům, ale mnozí ji považují za hodně měněcennou. Jen Jacootet činí výjimku; označuje ji za výbornou. Huber se tomuto posudku zcela připojuje a sběr její vřele doporučuje. Je, bohužel, citlivá na chladno; již po prvních nočních

mrazech ztrácí svoje krásné zbarvení, splihne a zčerná na basi třeně.
Pozn. red.: Pokládal jsem lišku oranžovou vždy za jedlou. Sm.

Liška nažloutlá čili mokřadní — Cantharellus lutescens Pers.

Ricken jí dal jméno: Stinkender Leistling, tedy „zapáchající". Pach je zvláštní, ale velmi příjemný, ovocný, u starších plodnic ovšem trochu ostrý, skoro odporný. Někteří autoři ji označují jako neškodnou (Ricken), jiní za vhodnou jen do směsi (Herrmann), opět jiní jako jedlou (Michael, Macků) a výbornou (Konrad Maublanc, Jaccotet). Huber ji počítá k nejlepším jedlým houbám. Nedá se, bohužel, dlouho na skladě držeti, brzy se kazí, proto ji lze jako houbu trhovou sotva doporučiti.

Část organisační.

Dr. F. Smotlacha:

Letošní úspěchy České mykologické společnosti.

Shrnuji jen velmi zhruba úspěchy České mykologické společnosti v roce 1940.

Především jsou to velmi zdařilé 4 houbařské výstavy, které uspořádala. Předně na jaře v rámci Hospodářské výstavy ve Stromovce v Praze, dále hlavní výstava ČMS a ČČH v září 1940 na Slovanském ostrově, jejíž odbočkou byla výstava ČMS, uspořádaná s českými hoteliery na PVV a konečně i výstava hub v Chlumci nad Cidlinou, pořádaná tamními houbařskými pracovníky, zvláště uč. Plítkem, začátkem října 1940. Tyto výstavy měly celkem účast úhrnem přes 100.000 návštěvníků, takže počet všech účastníků na všech 121 výstavách ČMS od r. 1910 činí více než 2,100.000 osob (z toho na mých 101 výstavách přes dva miliony).

Také letos podzimní pražská jubilejní výstava splnila svůj úkol, neboť byla velmi hojně navštívena. Vedle Čechů navštívili ji i četní Němci, a mimo to i v Praze přítomní cizinci. Vždyť je to největší a nejstarší výstava houbařská celého světa, a letos byla jubilejní, konala se totiž po jedenatřicáté. Během měsíce září, kdy trvala, vystřídalo se tu přes 1.000 druhů hub, tak jak postupně v přírodě rostly. Účast na výstavě byla značně větší než minulá léta, přes 20.000, což se vysvětlí jednak tím, že byla umístěna na Slovanském ostrově a měla dobrou reklamu, a jednak dnešním zájmem o potraviny. Hojně byla navštívena školami, středními, odbornými a měšťanskými. Třeba zde znovu poděkovati za spolupráci přečetným členům a příznivcům ČMS a ČČH, kteří o úspěch výstavy neustále se starali, zvláště donášením čerstvých hub. Pomohl zde i ČČH, jenž byl se svými spolupracovníky spolupořadatelem výstavy.

Letošním rokem překročil i počet houbařských přednášek a kursů pořádaných ČMS daleko přes 1.000 (vždyť

jen počet mnou konaných činí do letoška 1.000). Letos bylo v Praze i na venkově pořádáno úhrnem 25 houbařských přednášek a kursů, kdežto minulá léta jich bylo ročně mnohem více, průměrně 33. Do letošních nových přednášek nejsou počítány moje přednášky, které jsem měl na př. v Chlumci (dvakrát), v Hradci Králové (na vycházce) a na pražské výstavě. Mimo ústředí v Praze byly činny letos a minulá léta i odbočky ČMS a někteří její pracovníci, takže počet kursů a přednášek ČMS se tím letos i za celých 30 let o mnoho zvyšuje. Vzpomeňme jen na velký počet přednášek, které vykonal na pražských výstavách a na venkově během let p. vl. rada Ing. Sak.

Obr. 23. *Bedla vysoká* (L. procera Scop.) jest zajisté dokladem velkých úspěchů ČČH a ČMS. Roku 1910, kdy začínaly první houbařské výstavy a poradna ČMS, byla to ještě prašivka, podezřelá a jedovatá, a viděli jsme ji v lese rozkopanou. Dnes je to cenná houba, která všude je sbírána a která dnes i na trzích se prodává a na všechen způsob k jídlu připravuje. Chutná je zejména do polévek a smažená jako řízky. To je práce ČMS a ČČH. Foto prof. V. Hruška. Archiv ČČH.

Podobně je to i s vycházkami ČMS, kterých od roku 1910 uspořádáno bylo rovněž přes 1.000. Letos v Praze vedou je pp. Ing. Havlena a Vacek a mimo to koná vycházky se skupinou houbařů p. Charvát. Hlavní vycházky ČMS konají se nepřetržitě po celý rok. Letos možno jich počítati na 50. V letním období je tu účast průměrně 40 lidí. Také na venkově koná se mnoho houbařských vycha-

zek, vedených pracovníky ČMS. Velice bývala v tomto směru činná odbočka lounská (p. říd. uč. Schubert), kladenská (p. prof. Dr. Žofka), mělnická (p. prof. Knajfl), letos zvláště byla činná odbočka královéhradecká (p. ing. Schäffer).

Počet houbařských vycházek mnou vedených dovršil letos 500, ač jsem letos vedl pouze vycházky v Chlumci a v Hradci Králové. Byly doby, kdy jsem takových vycházek vedl až přes 50 ročně.

Úspěchem jest i náš vědecký list ČČH čili ČMS (Český mykologický sborník). Přes každoroční schodky podařilo se nám jej letos za podpory ČMS udržet. Slaví rovněž jubileum, vychází již ve 20. ročníku. Za 20 let svého trvání (byl založen r. 1919) vykonal již mnoho užitečné práce. Děkuji zde jeho většinou zcela nezištným pracovníkům.

ČČH jest také nástrojem vědecké činnosti ČMS, která i v dnešní době je velmi úsilovná, o níž však budeme referovati příště.

K novým podnikům ČMS a ČČH patří zahrádkářský, lesní a hospodářský odbor ČMS, který zabývá se pěstováním a zužitkováním hub a který všímá si i pěstování zahrad a zahrádek vůbec. Členy jeho jsou všichni členové ČMS a odběratelé ČČH, pokud o zahradu nebo zahrádku, o pěstování hub, o les a dokonalejší zužitkování hub mají zájem.

Také bezplatná poradna České mykologické společnosti a Časopisu českých houbařů letos má úspěchy. Pracuje totiž již 31. rok. Jestliže jsme velmi nízce odhadli její počet určených zásilek a donášek za minulých 30 let na 30.000 případů a 20.000 dopisů, pak je její činnost za rok 1940 daleko nadprůměrná. Zde přispěly zejména letošní zdařilé výstavy hub v Praze, které přivedly do poradny mnoho zájemců. Na samé výstavě na Slovanském ostrově bylo určeno, spolu s houbami zaslanými přímo do bytu předsedova, přes 1.000 donášek a zásilek. Avšak stejný zájem o houby následoval i v říjnu a v listopadu 1940; do poloviny listopadu bylo určeno poradnou celkem na 2.000 donášek a zásilek a vypraveno přes 1.000 dopisů. Zde děkuji svým spolupracovníkům na výstavě, zejména p. ing. Sakovi a Dru Kultovi za určení velkého množství hub.

Letošní úspěch ČMS jeví se i v činnosti její na venkově, kde byly činny jednak staré odbočky a staří její pracovníci, jednak vznikly odbočky nové a noví pracovníci (důvěrníci) ujali se činnosti. Z odboček vzpomeňme na olešnickou, jež s takovým úspěchem zúčastnila se výstavy hub ČMS, konané spolu s pražskými hoteliery na podzimních PVV. Činná byla jako minulá léta také odbočka loun-

ská. Při zemědělském museu v Hradci Králové vznikl odbor houbařský, který ČMS počítá za odbočku pro Hradec Králové a okolí. Konal několik vycházek s přednáškami. Prvou z těchto vycházek vedl jsem sám, uspořádav při tom několik přednášek o houbách, které byly na vycházce nasbírány. Vycházka konala se do oblasti lesů v okolí Nového Hradce Králové.

Mezi velmi činné odbočky patří odbočka v Chlumci nad Cidlinou, vedená p. odb. učitelem Plítkem; uspořádala 2 výstavy hub.

Také sbor důvěrníků a spolupracovníků ČMS, jež jsou zároveň i členy širšího výboru ČMS se letos zvětšil. Patří sem zejména vedoucí odboček, spolupracovníci na výstavách ČMS, spolupracovníci a odběratelé ČČH a ČMS na venkově i v Praze (seznam jejich sdělíme příležitostně). Žádáme všechny čtenáře ČČH, kteří chtějí pracovati větší měrou pro Českou mykologickou společnost a pro Český mykologický sborník čili Časopis českých houbařů (ČČH), aby se hlásili po přečtení zprávy na mou adresu a sdělili svoji adresu. Pošlete také všichni svoje zprávy, články, obrázky pro ČČH.

Zároveň vzdává výbor mykologické společnosti srdečný dík pí. prof. Horákové z dívčího gymnasia Praha II., Voršilská ul., která se skutečně zasloužila o návštěvu studentstva (korporativní) na naší výstavě hub na Slovanském ostrově v září t. r. Odborný výklad těmto studentkám dávali střídavě p. Dr. Kult a p. Guth.

Ke konci třeba vzpomenouti ještě na stálé houbařské výstavky v Praze, které ČMS má zařízeny již od svého začátku, t. j. r. 1919. Každoročně jsou to 3—4 takovéto výstavky, z nichž většina jest určena pro obecenstvo vůbec. Některé jsou zařízeny ve školách pro žactvo. Z nejpilnějších vystavovatelů musíme uvést p. říd. učitele Jos. Maška, pí. Olgu Zvěřinovou, p. vlád. rada Ing. Saka atd. V poslední době mají zařízeny stálé výstavky p. Ivan Charvát, Praha II., Krakovská ul. 1, a p. rada Ing. Havlena v Praze XIV., u Lounských. ČMS jim tímto děkuje za jejich práci. I někteří naši spolupracovníci venkovští udržují trvalé výstavky na venkově. V tomto směru žádáme všechny odbočky, důvěrníky a čtenáře ČMS, aby nám o práci tohoto druhu, jakož i o veškeré práci pro šíření znalosti hub u nás, tak jak svrchu jsme o ní mluvili, laskavě podali zprávu. Česká mykologická společnost nemůže při velkém počtu svých členů dotazovati se jednotlivě svých pracovníků a příslušníků (mezi něž pokládá i čtenáře ČČH). Proto je záhodno, aby všichni tito spolupracovníci sdělili svoji činnost propagační pro ČMS, ČČH a českou mykologii vůbec. Zde si připomeneme jen velikou činnost důvěrníka ČMS a spolupracovníka ČČH p. rady Klímy

v Přibyslavi, kde jeho péčí byla založena odbočka ČMS a p. prof. Cmírala v Benešově, odborného učitele Plítka v Chlumci nad Cidlinou, Ing. Schäffra v Hradci Králové, prof. Valouška v Brně atd.

Obr. 24. *Ryzec dubový* (L. quietus Fr.) jest jedlá, hubně chutnající masově hnědá, křehká, často nejasně pruhovaná, příjemně vonná houba, s mlékem bílým, žlutavě zakaleným. Roste hojně od července do zimy pod duby a to i mimo les. Nejhojnější bývá v srpnu a září. Foto prof. B. Němec. Archiv ČČH.

Stejně jako na venkově jsou na př. ve Velké Praze velmi činní mnozí přátelé ČMS a ČČH. Viděli jsme to při podzimní pražské výstavě, kde každodenně na 20—30 přátel hub přicházelo s houbami jednak výstavu doplnit, jednak si je nově určit a ověřit. Bez této trvalé donášky čerstvých hub do výstavy těžko bychom ji udrželi v tak dobrém stavu a v takovém bohatství hub, v jakém roku 1940 byla. Děkujeme jim tímto znovu.

STANOVY

České Mykologické společnosti v Praze.

(Ústřední Spolek Českých Houbařů.)
(Societas Mycologica Bohemica.)

I. Jméno a sídlo spolku.

§ 1. Spolek se nazývá: Česká Mykologická Společnost v Praze (Ústřední Spolek Českých Houbařů, Societas Mycologica Bohemica.)

§ 2. Sídlem spolku jest Praha. Činnost spolku vztahuje se na celou oblast Protektorátu Čechy a Morava. Schůze však mohou se konati též mimo Prahu. Odbočky a důvěrníci spolku mohou býti v celém Protektorátu Čechy a Morava.

§ 3. Jednací řeč jest česká, za zvláštních okolností jsou přípustny všechny řeči ostatní, zvláště ve styku s hosty, cizími spolky a jich členy.

§ 4. Správní rok začíná se 1. červencem.

II. Účel spolku.

§ 5. Účelem spolku jest pěstovati a šířiti mykologii (houbařství) jak po stránce vědecké, tak praktické v Protektorátu Čechy a Morava. Vedle činnosti vědecké jest tu i činnost popularisační, ovšem na podkladu čistě vědeckém. Spolek může pracovati i v jiných oborech vědních, zvláště pokud s mykologií úzce souvisejí.

§ 6. Účelu svého se spolek domáhá:

a) pořádáním přednášek a rozprav a to jak vědeckých, tak populárních, případně spojených s referáty a debatami o různých otázkách přírodovědeckých;
b) pořádáním praktických i theoretických kursů pro členy i hosty v Praze i na venkově za účelem šíření zájmu pro vědy přírodní;
c) pořádáním houbařských výstav;
d) pořádáním vědeckých i praktických vycházek, kratších i delších;
e) vydáváním periodických i neperiodických publikací, jich rozdáváním a prodejem, šetříc při tom předpisů tiskového a živnosten. řádu;
f) podporami určenými k pěstování studia odborného;
g) vydáváním herbářů a sbírek a jich prodejem;
h) pořádáním sjezdů;
k) zakládáním kroužků neb odboček ústředního spolku na venkově i v městech.

III. Členové.

§ 7. Členové jsou:

a) čestní,
b) dopisující,
c) zakládající,
d) řádní (činní),
e) přispívající.

§ 8. Čestné členy volí valná hromada dvoutřetinovou většinou všech přítomných nebo zastoupených bez debaty na návrh výboru pro vynikající zásluhy o mykologii, o vědy botanické a vědy vůbec anebo o spolek.

§ 9. Dopisující členy, rovněž za zásluhy o mykologii a vědu vůbec, volí valná hromada prostou většinou.

§ 10. Zakládajícími členy jsou všichni ti, kdož zvoleni byli výborem pro zvláštní zásluhy o vědu neb spolek, anebo ti, kdož zaplatí příspěvek 200 K najednou nebo ve dvou půlletních lhůtách a jsou výborem schváleni.

§ 11. Řádným členem se může státi každý, kdo zabývá se studiem hub, ať za účelem vědeckým nebo praktickým a zaplatí aspoň nejmenší příspěvek stanovený valnou hromadou.

§ 12. Přispívajícím členem může se státi každý přítel houbařství, zaplatí-li příspěvek stanovený valnou hromadou.

§ 13. Členové řádní a přispívající jsou voleni k návrhu dvou členů spolku výborem a dvoutřetinovou většinou; na přání některého člena výboru musí býti hlasování tajné.

IV. Práva členů.

§ 14. Všichni členové mají právo:

a) účastniti se schůzí, exkursí a veškeré činnosti spolku, činiti návrhy a přednášeti;
b) hlasovati (plné moci jsou přípustny jen u členů, jichž nejbližší stanice železné dráhy jest od Prahy více než 50 km vzdálena);
c) voliti a volenu býti;
d) podávati literární práce k uveřejnění; o hodnotě rozhoduje odborný referent (nebo komise), volený výborem;
e) uváděti hosty ku členským schůzím ústředí, kroužků a odboček, pokud přítomnost nečlenů není vyloučena;
f) podávati stížnosti a přání výborům;
g) odvolávati se z nálezu užšího výboru k valné hromadě;
h) požívati všech výhod spolkem poskytovaných.

§ 15. Venkovští členové, jichž nejbližší stanice dráhy obnáší více nežli 50 km od Prahy, mohou svěřiti plnou moc pro valnou hromadu členovi, který se do valné hromady hodlá dostaviti, který pak má ovšem za povinnost, aby se postaral o uplatnění plných mocí, jichž však nemůže míti z jedné obce (odbočky) více nežli 20.

V. Povinnosti členů.

§ 16. Povinností členů jest:

a) účely spolkové podporovati zákonitými prostředky;
b) zapravovati příspěvky spolkové v době vymezené;
c) zachovávati stanovy a všechna usnesení spolková.

§ 17. Členem býti přestává:

a) kdo byl k návrhu výboru valnou hromadou vyloučen;
b) kdo oznámil písemně své vystoupení a se spolkem se vyrovnal, avšak teprve po uplynutí půlletní doby výpovědní. Užívá-li majetku spolkového dále, jest povinen platiti členský příspěvek potud, pokud se úplně se spolkem nevyrovnal.

VI. Správa spolku.

§ 18. Záležitosti spolkové, pokud spadají do příslušnosti valné hromady, obstarává bezplatně 9členný užší a 20—250členný širší výbor, volený valnou hromadou. Vedle toho jest při užším výboru poradní výbor z čelných houbařských pracovníků z Prahy a okolí. Na valné hromadě volí se 3 náhradníci užšího a 5 náhradníků širšího výboru. Širší výbor může se doplniti kooptací užším výborem provedenou.

§ 19. Členové užšího výboru jsou:

A. Předsednictvo spolku:

a) předseda,
b) místopředseda,
c) jednatel,
d) pokladník,

B. Ostatní členové užšího výboru:

e) zapisovatel,
f) 4 členové užšího výboru bez zvláštní funkce,
g) 3 náhradníci užšího výboru s hlasem poradním,
h) administrátorem může býti jakýkoliv člen výboru nebo náhradník, na př. i pokladník. Kdyby bylo nutno, stanoví se i mimo užší výbor.

§ 20. Členů širšího výboru bez zvláštní funkce jest 11 až 241. K tomu přistupují členové užšího výboru, kteří jsou zároveň členy výboru širšího.

§ 21. Předsednictvo spolku volí se na tři leta, ostatní členové a náhradníci užšího výboru a členové a náhradníci širšího výboru na 1 rok na valné hromadě prostou většinou hlasů.

§ 22. Celý užší výbor i s jeho náhradníky volí se z Prahy a okolí, aby členové jeho mohli pravidelně do schůzí se dostavovati: širší výbor jest volen valnou hromadou ze členstva z celého Protektorátu Čechy a Morava.

§ 23. Náhradníci užšího a ovšem i širšího výboru mají právo súčastniti se schůzí výboru s hlasem poradním. Přítomní náhradníci se stávají

v nepřítomnosti některého člena neb členů řádnými členy svého výboru a to v pořádku, v jakém byli zvoleni.

§ 24. Výboru užšímu přísluší voliti na své první schůzi funkcionáře dle § 19., pokud nebyli zvoleni valnou hromadou. Výbor užší svolává valnou hromadu, členské schůze, sestavuje jich pořad, řídí vědeckou i popularisační činnost spolkovou, vykonává veškerá usnesení valných hromad i občasných schůzí, přijímá členy, přijímá a vyřizuje návrhy od členů podané, kupuje knihy, časopisy a přírodniny, uzavírá smlouvy jakéhokoliv druhu, volí referenta neb komisi k posuzování předložených prací a obstarává jich vydávání, navrhuje valné hromadě čestné a dopisující členy neb vyloučení členů a řídí veškerou činnost spolku ve smyslu § 6. Výbor užší se usnáší nadpoloviční většinou a jest schopen se usnášeti za přítomnosti 3 členů, mimo předsedajícího. Širší výbor jest schopen se usnášeti za účasti aspoň 10 členů.

§ 25. Schůze užšího výboru koná se aspoň jednou za 2 měsíce a oznamuje se tři dny předem. Každý člen výboru jest povinen se dostaviti, ač-li se řádně neomluví. Nepřijde-li bez náležité písemné omluvy dvakráte za sebou do schůze, může být z výboru vyloučen (výborem); v nutných případech zastupuje užší výbor schůze předsednictva, jehož usnesení výbor schvaluje.

§ 26. Širší výbor jest svoláván jen mimořádně ve věcech zvláště důležitých aspoň jednou do roka. Podle potřeby může užší výbor i žádají-li si toho aspoň tři členové, vyžádati si mínění širšího výboru písemným dotazníkem anebo dotazem uveřejněným ve spolkovém časopise. Při tomto písemném hlasování rozhoduje většina hlasů. Členové širšího výboru mají právo podávati užšímu výboru svoje návrhy. Naproti tomu mají povinnost organisovati houbaře ve svém okolí a šířiti tu i zájem o houbařství vůbec. Svolává jej (širší výbor) neb hlasování zařizuje předseda nebo jeho zástupce. Usnesení širšího výboru předkládají se, je-li neshoda s výborem užším, valné hromadě.

§ 27. Širší výbor může býti během roku i rozšířen o členy navržené většími houbařskými spolky místními nebo okresními, při čemž jeden takovýto člen zastupuje větší houbařskou odbočku. Rozšíření toto děje se kooptací užšího výboru.

§ 28. Poradní výbor volen jest užším výborem na jeden rok. Schází se k poradám podle potřeby. Svolává jej předseda nebo jeho zástupce na poukaz užšího výboru, jako výbor širší.

§ 29. Valná hromada jest řádná a mimořádná.

Řádná valná hromada svolává se výborem jednou ve správním roce, nejdéle v první třetině následujícího správního roku, což se nejméně čtrnáct dní napřed oznámí ve spolkovém časopise. Valná hromada se může platně usnášeti, je-li přítomna aspoň čtvrtina členů v Praze bydlících a plnými mocemi zastoupených; nesejde-li se tento počet členů, koná se o půl hodiny později v týž den nová valná hromada, jež jest k usnášení způsobilá, nehledíc k počtu přítomných (zastoupených). Valná hromada rozhoduje prostou většinou přítomných a zastoupených, pokud není jinak ve stanovách ustanoveno.

§ 30. Valná hromada:

a) vykládá a mění stanovy dvoutřetinovou většinou;
b) usnáší se o výši spolkových příspěvků;
c) posuzuje činnost výboru, schvaluje účty a zprávy funkcionářů;
d) jedná o návrzích užšího a širšího výboru a o návrzích funkcionářů, jež musejí býti doručeny užšímu výboru aspoň tři týdny před valnou hromadou a býti podepsány aspoň 10 členy spolku;
e) provádí volby;
f) volí po návrhu výboru čestné členy;
g) stanoví případně spolkový list.

§ 31. Mimořádná valná hromada se svolá:

a) usnese-li se užší výbor, aneb
b) žádá-li za to nejméně 50 členů (z 10 různých okresů politických) spolku písemním podáním, ve kterém uvésti jest, z jakých důvodů a s jakým programem mimořádná valná hromada svolávána býti má.

Takováto valná hromada budiž užším výborem svolána nejdéle do 30 dnů po podání dotyčného návrhu.

§ 32. Členské schůze při pražském ústředí svolává užší výbor resp. předseda a jednatel. V jednotlivých kroužcích, odborech (a odbočkách) jejich činovnictvo. Schůze tyto mohou se raditi o všech otázkách spolkových, avšak nerozhodují o nich, nýbrž mohou podávati svá usnesení užšímu výboru, jenž je případně předloží širšímu výboru nebo valné hromadě.

§ 33. Spory z poměru spolkového vzniklé řeší smírčí soud. Do tohoto volí každá ze sporných stran 2 zástupce (členy spolku). Předsedou jest předseda spolku aneb v případě, že by byl sám jednou ze sporných stran, jeho náměstek. Smírčí soud rozhoduje většinou hlasů a svolává jej užší výbor.

§ 34. Předseda stojí v čele spolku, zastupuje jej na venek, předsedá schůzím, svolává výborové schůze, povolává náhradníky, řídí porady, hlasování, bdí nad zachováváním stanov, podpisuje veškeré listiny, zastupuje spolek před úřady a rozhoduje při rovnosti hlasů.

§ 35. Místopředseda zastupuje předsedu v jeho nepřítomnosti a má v tom případě všechna jeho práva a povinnosti.

§ 36. Jednatel sepisuje a spolu s předsedou podepisuje všechny spolkové listiny, přijímá a vyřizuje korespondenci, pořádá spolkový archiv, podává výroční zprávu a může o své újmě (s výhradou pozdějšího schválení výboru) činiti vydání do 50 K.

§ 37. Zapisovatel vede protokol při všech schůzích i valné hromadě, stará se o uveřejňování jich v časopisech, obstarává pozvání ke schůzím a valné hromadě a vede seznam členů.

§ 38. Pokladník spravuje a přechovává, ukládá a vydává peníze na poukázky předsedou potvrzené, vede veškeré účty, podává výboru a řádné valné hromadě podrobné zprávy výroční, které předkládá revisorům k prozkoumání a schválení. Nutná vydání do 30 korun může učiniti o své újmě, jest mu však žádati za dodatečné schválení výboru.

§ 39. Administrátor má na starosti sbírky, pomůcky a tisky spolkové.

VII. Revisoři účtů.

§ 40. Valná hromada volí vždy na jeden rok 2 revisory účtů spolkového jmění, kteří však nesmějí býti členy výboru.

VIII. Vzájemnost s jinými spolky.

§ 41. Spolek jest oprávněn udržovati styky s jinými vědeckými společnostmi a korporacemi, vyměňovati publikace a účastniti se jich činnosti, případně zvláštními delegáty. Spolek může míti v různých místech a spolcích houbařských svoje houbařské důvěrníky.

IX. Zrušení spolku.

§ 42. Společnost se rozejde, čítá-li méně než 28 členů, anebo usnese-li se na tom řádná valná hromada dvoutřetinovou většinou za přítomnosti tří čtvrtin členů pražských.

§ 43. Rozejde-li se spolek neb byl-li úředně rozpuštěn, zřídí se ze jmění nadání k mykologickým studiím, jehož správa připadne „Svatoboru".

X. Odbočky.

§ 44. V místech neb užším okrsku, kde je aspoň 10 členů spolku, mohou se tito sdružiti v odbočku, která si zvolí svůj výbor a má právo po rozhodnutí valné schůze odbočky stanoviti mimo normální příspěvek zvláštní příspěvek roční pro své potřeby.

Odbočky mají, pokud možno, samostatně rozvíjeti činnost v rámci činnosti spolkové. Pokud by se jednalo o akci zvláštní, vymykající se z této činnosti, musí si vyžádati souhlas užšího výboru, případně ústřední valné hromady.

§ 45. Dodatek:

V první ustavující valné hromadě mají právo aktivní (volební) všichni, kdož se za řádné členy přihlásili. Na programu této ustavující valné hromady dány budou pouze volby hodnostářů spolkových a stanovení výše ročního příspěvku.

Obr. 25. *Bedla vysoká (L. procera Scop.),* kterou máme zobrazenu již na obr. 23., tvoří často celé kruhy a pruhy na kraji lesů a hájů, na pasekách a p. Na tomto snímku vidíme část kruhu bedly vysoké s mladšími i staršími houbami (plodnicemi). Mladé plodnice mají tvar kropiček. Jedlá. Velmi chutná. Foto Prof. B. Němec. Archiv ČČH.

Dr. F. Smotlacha:

Organisace práce České mykologické společnosti.

Vedení České mykologické společnosti a její činnosti má v ruce především její předsednictvo, t. j. předseda, místopředseda, jednatelé a pokladníci. Předsedou jest Dr. F. Smotlacha, který zastává tuto funkci od začátku ČMS a jest jejím zakladatelem. Místopředsedou jest vl. rada v. v. Ing. V. Sak, jednatelem Dr. K. Fabris, pokladníkem F. Růžička. Výbor stanovil k tomu ještě druhého jednatele p. I. Charváta a druhého pokladníka p. F. Gutha. Toto předsednictvo radí se neustále při pravidelných přednáškách ČMS. Předsednictvo jest normálně voleno na 3 leta. V době činnosti jednou za měsíc schází se užší výbor, jednou za půl roku se konají schůze širšího výboru, jež bývají zároveň schůzemi poradními a pracovními pro činnost odborů pěstitelských, hospodářských a všech ostatních. Z důvodu úspory času jsou tyto schůze omezeny jen na jednání co nejkratší a spojeny vždy s přednáškami, odbornými poradami, určováním hub atd.

Tak pracuje pražské ústředí ČMS. Na venkově existují jednak odbočky, jednak důvěrníci ČMS. Důvěrníkem ČMS jest každý její člen a každý odběratel ČČH, který pracuje ve svém okolí na šíření znalosti hub, na zvětšení sběru hub a na vědeckém výzkumu našich hub. Ten má, již touto svou činností, také právo zasedat v širším výboru ČMS. Při tom ovšem jest nutno, aby podával o své práci ústředí ČMS a po případě i do ČČH občas zprávy. Kdos neposlal, pošli ji obratem! Odbočka ČMS vzniká tam, kde je nejméně (a to i v okolí) pět odběratelů ČČH. To jsou odbočky druhého stupně. Odbočky prvého stupně vznikají, kde jest alespoň 10 odběratelů ČČH nebo platících členů ČMS. Činnost odboček jest stejná jako důvěrníků ČMS, ovšem zvýšená počtem pracujících členů, kteří konají společné porady, vycházky, přednášky, určování hub, pěstitelské podniky, výstavy atd. Jest to prostě činnost pražského ústředí, kterou uvádíme níže v podrobném článku, přizpůsobená okolnostem, a tudíž především zjednodušena.

Celková činnost ČMS děje se v řadě odborů, v nichž jsou její pracovníci seskupeni.

Odbory hlavní činnosti jsou: vědecký, který sleduje houby z hlediska všech věd, avšak věnuje zároveň pozornost, pokud je mu ovšem možno, i těmto vědám v celku. Je to zejména mykologie, botanika, fytogeografie, biologie, agrokultura, fytopatologie, chemie, farmakologie, hygiena, medicina atd. Tento odbor pracuje společně s redakčním, jehož členy jsou všichni trvalí přispívatelé ČČH. Činnost redakčního odboru spočívá v tom, že všichni jeho členové přispívají svými radami ke zdokonalení listu. Aby se ušetřilo času, děje se tak písemně. Přispívajíce listu, podávají mu zároveň svoje návrhy.

Další hlavní odbory jsou: časopisový, starající se o podporu časopisu; patří sem všichni ti, kdož časopisu sjednávají nové odběratele, inserci, a prostě finanční podporu, neboť list je silně pasivní. Dále odbor výstavní, starající se o výstavy ČMS, vycházkový a finanční, starající se o finanční prostředky. K nim druží se i bezplatná poradna ČMS, kterou od r. 1910 vede autor této stati.

Mezi hlavní odbory činnosti ČMS patří také odbor národohospodářský, který se stará o plné využití dosud nesbíraných jedlých hub. Sem spadá ovšem i péče o kuchyňské využití hub, o nalezení nových způsobů úpravy a konservace hub, o správný způsob sběru hub atd. Miliony korun nesmí v budoucnu hníti v podobě hub v našich lesích! Samozřejmě, že tento odbor dbá i o to, aby škody a otravy způsobované jedovatými houbami byly odstraněny.

Odbor národohospodářský pracuje v úzké spojitosti s odborem vědeckým a používá všech příslušných věd.

Velmi důležité jsou dnes v činnosti ČMS odbory pěstitelské. Jsou to: pěstitelský odbor houbařský, zabývající se pěstováním hub, lesní, zajímající se o les, jeho ochranu, pěstění a pod.; zahrádkářský čili zahradní, věnující se pěstění stromů, keřů, zeleniny, květin, a samozřejmě i hub. Dále je to odbor sadový či parkový, zajímající se o městské sady, jejich pěstění, a ovšem i o houby v nich rostoucí. Zejména tu jde ovšem o parky pražské. Patří sem i odbor pro pěstění a sběr léčebných rostlin, k nimž náleží ovšem i námel, jemuž v našem časopise věnujeme a na přednáškách ČMS jsme věnovali odedávna (od r. 1910) pozornost.

Jak patrno, je vnitřní činnost ČMS mnohostranná a velmi rozsáhlá. Při tom její organisace je velmi jednoduchá. Jde o to, aby opravdová práce ztrávila pokud možno nejméně času a námahy. Schůzování je proto omezeno na nejmenší míru. Výsledky činnosti jsou přesto veliké, jak z následujících úspěchů činnosti ČMS v r. 1940 je patrno. (Jsou uvedeny ve zvláštním článku.)

Předsedou všech odborů je předseda společnosti Dr. F. Smotlacha. Během doby budou pro každý odbor stanoveni činní místopředsedové. Podobně je to s jednatelstvím či sekretářstvím. Dnes pracuje jako sekretář pro všechny odbory vedle p. Dr. K. Fabrise, I. Charváta, také p. Miloslav Langer. Každá z členských schůzí ČMS (spojených s přednáškou), je věnována činnosti jednoho nebo více odborů ČMS. Dosavadní spolupracovníci ČMS a ČČH jsou rozděleni podle druhů své dosavadní činnosti do příslušných odborů; bylo by však dobře, kdyby se zvláštním korespondenčním lístkem přihlásili do těchto různých odborů sami, aby na některého nebylo v některém odboru zapomenuto. Stejně mohou se hlásit všichni čtenáři a odběratelé ČČH i členové ČMS, do výše uvedených odborů. Jinak zařazení provádí ústředí ČMS.

Vnitřní pracovní organisace ČMS pokračuje neustále. Tak se na př. v poslední houbařské přednášce, která se konala 16. XII. 1940 přihlásil do vědeckého odboru Dr. Lelek (dříve v Hronově), zabývající se dietetikou a hodnotou hub ve výživě. Také Dr. Kult je jeho novým členem. Jak prospěl ČČH p. Miloslav Langer, získav mu 6 nových odběratelů, podáváme zprávu jinde.

Zamýšlíme také stanoviti referenty či důvěrníky pro všechny odbory, pracující ke vzájemné spolupráci všech odborů, jež je dnes udržována hlavně osobou předsedovou. ČMS a ČČH očekávají, že do konce roku 1940 pošlou všichni zájemci své přihlášky do jednotlivých odborů

(event. spolu se zprávou o své činnosti v minulé době článkem, fotografií a oznámením adres nových odběratelů ČČH). — Ti, kdož dostanou tuto zprávu snad později, dopište ústředí ČMS nebo redakci ČČH do týdne.

Ústředí ČMS sleduje účel, aby každý čtenář ČČH mohl s ním pracovat nejen všeobecně v houbách, nýbrž i ve všech oborech, jež činnost ČMS obsahuje. Vidíme, že s ústředím ČMS a ovšem i s redakcí ČČH může spolupracovati nejen každý přítel hub, nýbrž i každý přítel přírody vůbec, stejně jako každý učitel, profesor, lesník, lékař, zahradník, zahrádkář atd.

Část pěstitelská.

Část pěstitelská určena je pro pěstitelský odbor houbařský, zahrádkový (zahradní), lesní, sadový (parkový) atd.

Dr. F. Smotlacha:

Houby, které si pěstuji, nebo které mi rostou na mé zahradě.

Mám na Zámečku u Hradce Králové po svých rodičích zahradu z části travnatou (sad), na které mi rostou četné druhy hub, jež jsem si tu buď sám vypěstil, nebo aspoň jejichž výskyt na své zahradě umožňuji, nebo udržuji a podporuji. Nejsou to jen houby dosud málo sbírané, nebo jen málo významné, jako na př. *čechratka podvinutá* (Paxillus involutus Batsch.), jež mi roste v háječku a *špička kulovitá* (Marasmius rotula Scop.), kterou jsem si v r. 1910 donesl na zahradu pod naši velkou hrušku, odkudž se rozšířila po celé zahradě. (Po větším letním dešti objeví se tu na starých větévkách v trávě často zcela degenerovaná, t. j. zcela drobounká.)

Mám na své zahradě na Zámečku houby po celé hubní období od jara do zimy. To je výhoda, neboť mohu za příznivého počasí kdykoliv si pro ně zajíti, a vždycky aspoň něco tam naleznu. Tak jsem na př. v neděli 24. listopadu 1940 přinesl si ze své zahrady jednak *čirůvku dvoubarvou* (Tricholoma bicolor Schr.), kterou jsem vypěstoval zprvu v jednom kruhu, a která se dnes rozšířila (zejména na bratrově zahradě) na několik míst. Je to jedna z našich nejpozdnějších jedlých hub, sbírám ji tu od září do prvních mrazů, tedy někdy i v prosinci, avšak její silně zelené a bujněji vzrostlé pruhy trávy trvají na obou zahradách po celý rok. Vypěstoval jsem ji tím, že jsem několikráte na podzim její dospělé plodnice důkladně rozmělnil (zvláště lupeny) ve vodě, a tuto vylil na místech, kde jsem myslel, že se houbě bude dařiti.

Penízovku sametonohou (Col. velutipes Curt.) pěstuji již od r. 1908 na vrbách na svém a sousedově poli a roste mi tu každoročně na podzim, na jaře a za mírné zimy. V roce 1940 začala růsti koncem října, hojně se objevila v listopadu i začátkem prosince. Několikráte jsem ji tu sbíral i o vánocích. V neděli 24. listopadu 1940 našel jsem jich přes 1/4 kg, při čemž jsem všechny mladé plodničky nechal dále růsti.

Čirůvka dvoubarvá a penízovka sametonohá jsou nejpozdější houby, které mi rostou na zahradě. Nejrannější jsou *smrže: obecná* (Morchella

esculenta L.) a *špičatá* (M. conica Pers.). Našel jsem tu v letech 1932—1934 s vodou, stejně jako čirůvky dvoubarvé, májovky a sadovky. *Májovky* (Tr. gambosum Fr.) jsem si vypěstoval v několika kruzích a pruzích, *sadovky* (Entoloma clypeatum L.) pak pod švestkami na několika místech.

Obr. 26. *Liška nálevkovitá (Cantharellus infundibuliformis Scop.)* Jest spolu s velmi podobnou liškou trubkovitou (C. tubaeformis Fr.), jedlou a chutnou houbou našich vlhkých lesů, zvlášť jehličnatých. Obě liší se od sebe tím, že jedna (nálevkovitá) má klobouček do třeně *ne*provrtaný, druhá (trubkovitá) provrtaný. V literatuře je v tomto směru omyl, který způsobil Ricken, který znal jen jeden z obou druhů, t. j. lišku trubkovitou a uvedl ji jako lišku nálevkovitou. Foto Prof. B. Němec. Arch. ČČH.

Celé léto po deštích rostou mi v četných kruzích a pruzích na několika místech v trávě *špičky obecné* (Mar. oreades Bolt.), jež přenáším z místa na místo s kusem drnu (trávníku), v němž je jejich podhoubí. Jinde rostou mi rovněž v kruzích *pečárky (žampiony) obecné* (Ps. campestris L.), jež „zasévám" s vodou, stejně jako *václavku* obecnou (Arm. mellea Vahl.), jež se mi z velkého pařezu hrušky, kam jsem ji zanesl, rozešla po celé zahradě, kde hnijí nějaké kořeny a pařízky na povrchu země.

Dobrým nalezištěm jedlých hub na mé zahradě se stal malý háječek, který se tu připojuje k sousednímu většímu lesu. Pěstuji tu hlavně břízy, mimo to však i dub, habr, borovici, modřín, smrk a pod. Z jedlých hub rostou mi v háječku, nebo kolem něho, zvláště tyto houby:

Především *kozák březový* (B. scaber Bull.) a *křemenáč březový* (B. versipellis Sm.). Oba pod břízami. V sousedství dubu roste *hřib obecný* (B. reticulatus Schaeffer) *dubák*, a u habrů *kozák habrový* (rugosus Fr.). Hojné jsou tu zejména *lišky obecné* (Canth. cibarius Fr.) a *mléčníky kravské* (L. torminosus Schff.). Tyto rostou na okraji

háječku pod svými břízami spolu s *pestřecem obecným* (Scl. vulgare Horn.)), a *lakovkami* (Laccaria laccata Scop.) a *mechovkami* (Clitopilus prunulus Scop.). Každoročně v srpnu (avšak někdy také v jinou dobu) vyroste mi na jednom místě v háječku i krutě jedovatá krásná *muchomůrka zelená* (Am. viridis Pers.).

Ačkoliv lesík na mé zahradě je neveliký, roste zde i mnoho jiných druhů, hlavně proto, že moje zahrada souvisí i s dalším lesem na Zámečku čili Kopce sv. Jana. Zde rostou i *muchomůrky načervenalé* (A. rubescens Fr.), *obecné* (Am. muscaria L.) *citronové* (Am. citrina Schff.)), *tigrované* (Am. pantherina DC), *šedé* (Am. spissa Fr.). Každoročně sbírám tam i *holubinky mírné* (R. delica Fr.), *třepenitky* jako slzivou (H. lacrimabundum Bull.), *svazčitou* (H. fasciculare Horn.), *přívěskatou* (H. appendiculatum Bull.). Rostou zde i další holubinky, ryzce, helmovky atd. Jest to prostě kus lesa v zahradě. Samozřejmě, že zde rostou i *hnojníky*, jako *třpytivý* (C. micaceus Bull.), *nasetý* (C. disseminatus Pers.). Mnoho hub roste tu postupně zejména také pod stromořadím lip, jak jsem jinde již uvedl. Zde připomenu, že toto stromořadí starých lip vede kolem mé zahrady. *Hřib sadový* (B. hortensis Sm.) má v mé zahradě tři formy. Na místě nejvíce stinném je celý zcela žlutý. Na místě světlejším je na klobouku a na spodu nohy vlivem slunce hnědý, jinak světle žlutý a konečně na jednom zcela výslunném místě nejdále od lip, kam celý den svítí slunce, tam vyrůstá krásně lilákově zabarvený (B. lilacinus Sm.), jak na hlavě a noze, tak částečně i pod kloboukem na původně žlutých trubkách. Všechno je to nepochybně jeden druh, který jinak stejně vystupuje. Roste tu stejně jednotlivě i v chumáčích a při dotknutí a na průřezu stejně modrá až skoro do červena, připomínaje tím B. eupurpureus Sm., hřib purpurový z teplých a jílových dubin.

S tímto hřibem lipovým setkal jsem se také pod lipovým stromořadím v Bernu ve Švýcarech a byl mi hlášen a poslán z celé řady míst z lipových stromořadí z Čech a Moravy. Při vzpomínce na svou zahradu, kde s výsledkem pěstuji i houby, vzpomínám i na řadu spolupracovníků Č. Č. H., kteří na svých zahradách na venkově mají kousky lesa, nebo aspoň lesní stromy. Ti podávají mi často zprávy o tom, že jim na zahradě rostou různé houby a posílají mi je do poradny. Vzpomínám také opětně na lesní zahradu prof. Němce na Vyžlovce v lesích černokosteleckých, kde rostlo tolik hub, že byly prof. Němci předmětem studia. Také houby na mojí zahradě na Zámečku poskytují mi velikou příležitost ke studiu a zajišťují mi na př. o výstavách v Praze, stejno jako lesy královohradecké, dokonalou náplň výstavy. Mohu totiž ze své zahrady, z okolních stromořadí, hájů a lesů, kde vše dobře znám, přivážeti na podzim na pražskou výstavu hub nejzajímavější druhy a v počtu opravdu překvapujícím.

*

Pěstování hub. Některé naše noviny využily zájmu o houby v naší veřejnosti a dobře sestavenými vtipnými „sděleními" o pěstování hub v domácnostech, ve sklepích, v komorách a pod. rozvířily v celé Praze velký zájem o to, jak pěstovat žampiony, aby ještě letos v zimě poskytovaly dobrou úrodu. Samozřejmě, že to odnesla poradna a redakce ČČH, kde každý den v polovině prosince bylo několik telefonických rozhovorů o tom, jak pěstovati houby v domácnostech nejsnazším a nejbezpečnějším způsobem. Těžko bylo vysvětlovati, že v novinářských zprávách jde většinou jen o žert a, že všechno to, co je tam o pěstování hub dnes v Praze, je vymyšleno. Lidé nedali si často ani vymluviti svoji myšlenku, přicházejíce i osobně do redakce. Někteří byli však zase rozezleni na naše noviny, že si ze svých členářů náležitě vystřelily, ale nakonec se smířili, když jsme jim řekli, že každoročně i jindy přichází mnoho lidí do poradny, kteří chtějí pěstovati žampiony, nejčastěji v zimě, ve sklepích a pod. Nedivme se tedy, že zvláště v dnešní době zájemců o pěstování hub velice přibylo!

Ochrana čmeláka.

Pěstitelské odbory české mykologické společnosti (zahradnický, lesní atd.) v Praze, předkládají tímto návrh svého předsedy Dr. F. Smotlachy, všem úřadům a všem přátelům naší přírody, aby všechny druhy čmeláků byly u nás chráněny zákonem a školou, a to z toho důvodu, že jsou velmi užiteční, a že jich neustále ubývá nerozumným hubením, které by se dalo právě zákonem a školami zameziti.

Stručně uvedeme zde důvody sestavené drem Smotlachou:

I. *Užitečnost čmeláka.*

1. Byla dávno literaturou i zkušenostmi našich rolníků uznána. Čmelák je velmi užitečný pro všechny naše rostliny, které potřebují hmyz ke svému opylení, a nezbytný u některých druhů rostlin, zvláště motýlokvětých. Zejména jest to jetel červený, který dodnes je značně na čmeláka odkázán, ač ovšem některé druhy včel s delším sosákem částečně čmeláka nahrazují. Dr. Smotlacha uveřejnil již ve svých pracích v časopisu „Vesmír", že v krajích, kde čmelák za posledních 30 let u nás značně vyhynul, bylo nutno omeziti pěstování červeného jetele na semeno, neboť málo se ho urodí. Dříve to byla plodina i v těchto krajích velice výnosná.

2. Doba výletu čmeláků je daleko delší než u včel. Čmeláci přilétají na květy rostlin již časně ráno, takřka s východem slunce a zdrží se na květech až dlouho do večera. Je to patrně nejen z důvodů světelných, ale spíše z důvodů tepelných. Včela nesnáší totiž takové chladno jako čmelák.

3. Čmeláci snášejí i mírný déšť, létajíce často po květech, kdy včely nikdy nevylétají. Pravděpodobně nejen proto, že jejich zásoby v hnízdě nejsou obyčejně tak velké, jako zásoby včel, nýbrž i proto, že jsou i silnější, otužilejší a vytrvalejší nežli včely.

4. Také po dešti, kdy brání ještě kapky na květech a i nastalé ochlazení, vyletují čmeláci na květy poměrně dříve než včely. Souvisí to opět nejen s otužilostí, ale i se sílou čmeláků.

II. *Ubývání čmeláků.*

Dr. F. Smotlacha zabývá se studiem čmeláků od mládí a zjistil nepochybně, že jich během posledních 30—50 let v některých krajích neustále, a to velmi silně ubývá; kdežto na př. r. 1900 bylo jich v malém okolí Hradce Králové na 12 druhů s velkým množstvím hnízd, zvláště

též v mechu, nalezneme tu dnes většinou jen 5 a vzácně až 7 druhů, s hnízdy jen velmi řídkými. A kdežto r. 1900 květové pole jetele bylo přímo přeplněno za slunného dne srpnového, obyčejně 10 až 11 druhy čmeláků, v posledních letech najde se tam na stejném přibližně místě a ve stejnou dobu na jeteli často jen čmeláků několik, asi ze 4 druhů. Takový je úbytek čmeláků za posledních 30 let v okolí Hradce Králové a totéž pozoroval i v okolí pražském, kde čmeláky studoval od r. 1905.

III. *Proč ubývá čmeláků.*

1. Přibývá obyvatelstva v okolí našich měst, na př. též v okolí Hradce Králové a Prahy, což způsobuje, že místa, kde dříve čmeláci v klidu sídlili, jsou dnes obsazena domky a jejich obyvatelstvem, zvláště dětmi, které hubí čmeláky z nerozumu a ze hry, nejen v mechu a trávě, nýbrž i v zemi. Dnes v okolí větších míst nemohou se čmeláci nikde usídliti. Zde by měla zapůsobiti škola i rodina, a naše osvětové sbory. Podnět mělo by dáti ministerstvo školství a národní osvěty.

2. Technický postup dnešního zemědělství: hluboké orání, strojové sekání trávy i obilí, strojové pohrabování i čištění luk, zarovnávání luk do plochy, zmenšování mezí, zcelování pozemků, odstraňování neobdělaných zákoutí, křovisk atd., bere čmelákům místo na hnízda. Měl by se jednak poučiti všeobecně náš rolník o velké ceně a užitku čmeláků, aby je více sám chránil, kde je mu to při dnešní práci možno, a mimo to bylo by dobře stanoviti i v okolí měst a větších vesnic chráněná místa (reservace), kde by čmeláci mohli po svém způsobu hnízditi. Samozřejmě, že by to byla zároveň místa pro hnízdění zpěvného ptactva, kde by mu na křoviskách rostla i potrava. Že je zde působiště i pro osvětovou činnost ministerstva zemědělství, zemědělských rad a zemědlských škol, je samozřejmé.

IV. Jak chrániti čmeláky bylo již uvedeno v předešlém odstavci (III.).

Jde tu jednak o spolupráci ministerstva školství a všech jemu podřízených institucí, včetně zemských školních rad, škol obecných a měšťanských, osvětových sborů spolu s ministerstvem zemědělství atd. Při tom samozřejmě tyto instituce mohou se věci již ujmouti nyní a sami působiti v kruhu své činnosti, neboť hubení čmeláků pokračuje neustále, a nebude-li tento hlas slyšen, nebude dlouho trvat a vymizí úplně, jako již vymizela celá řada druhů čmeláků. Samozřejmě, že by při vhodné a včasné ochraně dalo se mnoho zachránit, neboť některé druhy čmeláků nejsou ještě docela vymřelé, nýbrž pouze na vymření.

Aby veliká, cenná a nesporná užitečnost čmeláka byla zdůrazněna, měl by tu býti vydán i zákon na jejich ochranu, jako je na př. vydán zákon k ochraně zpěvného ptactva a to často i u druhů, jichž užitek je namnoze sporný. U čmeláka nejde jen o krásné a vysoce zajímavé obohacení našich luk, lesů, polí a strání, nýbrž o hmyz nesporně velmi užitečný.

Dr. F. Smotlacha:

Drobné zprávy o houbách a z kuchyně.

Plžatka modřínová (Limacium lucorum) je naše houba, která se váže vždy na modřín. Jedna z našich nejposlednějších podzimních hub. Do poradny přinášena je každého roku na podzim mnohokráte. Je to houba, kterou 30 let doporučuji všem přátelům ke sběru. A ti si ji vesměs pochvalují. Letos na př. přezkoušel ji znovu pan Ing. Rudolf Ptáčník, náš spolupracovník z Prahy a rovněž si ji velice chválí.

Kokosky mezi houbami. Zda jste si připomenuli, že mléčník, čili ryzec vonný (L. glyciosmus) voní příjemně, jako kokoska. Kdo rád kokosové koláčky, může sbírat také tento ryzec a upotřebit jej do omáček, polévek atd. Jinak jeho přílišná vůně bývá nepříjemná. Avšak „různé chuti lidé mají", a tak mnohým našim přátelům chutná i tato vonná houba, připomínající také skořici. Pomalu bude možno nahraditi všechna koření a všechny vůně potravin houbami.

Hlívu ústřičnou (Pleurotus ostreatus Jacq.), pěstuje na bukovém polenu 1 m dlouhém a 20 kg těžkém, již po 4 leta p. Frant. Činkl z Pusté Kamenice. Náš spolupracovník, akad. sochař Jan Černý sleduje tuto činnost pěstitelskou s obdivem a podal o ní zprávu ČČH. Myslím, že by stálo zato, aby, aby se pěstování této houby u nás rozšířilo. V Jugoslavii pěstuje se hlíva ústřičná již dávno.

Bělolanýž. Jak velký dorůstá bělolanýž, přesvědčil poradnu ČČH a ČMS pan Josef Finěk, který našel 8. září 1940 v lesích pardubických bělolanýž téměř 1 kg vážící. Budil všeobecnou pozornost na výstavě na Slovanském ostrově.

Pýchavka obrovská, která každoročně je obsažena na podzimní výstavě hub v Praze a která r. 1940 byla sem poslána ze Seminářské zahrady a z Kobylis v Praze, byla nalezena také 7. září 1940 při kosení trávy v hlubokém

silničním příkopu nedaleko říčky Cezavy, byla zaslána obecnou školou v Žatčanech (p. říd. Jul. Tichým) a byla dána na výstavu. Zde budila pozornost svou velikostí a vahou, neboť vážila 4.80 kg.

Pavučinec skořicový a krvavolistý jedl a jí p. rada Havlena upravený všemi způsoby a je s ním spokojen. Čechratku podvinutou doporučuje v octě nakládanou p. Charvát, v polévce p. Guth a sušenou p. Drázda. P. Trepsl pokládá čirůvku mýdlovou za vhodnou jen do směsi hub, jinak není valná, za to čirůvka nahá je velice oblíbena a jí se na všechen způsob. P. Matějka cení ji zvlášť nakládanou v octě. Ten nakládá do octa s úspěchem i ryzec ryšavý.

Lidová jména našich hub naznačují často různé jejich vlastnosti: tak holubinka černající nazývá se v okolí pražském též vrzavka, vrzák, chroustavka, chrousták, podrývka, podrejvák, podzimka i cikán. Žádáme laskavé čtenáře a spolupracovníky ČČH, aby nám sdělili lidová jména různých našich hub.

Ceny hub. Rok 1940 má houby mimořádné ceny, a to nejen že jest jich málo, ale že jsou více ceněny. Již na jaře stály smrže, ucháče až 100 K kg, májovky 40—80 K, sadovky 30—50 K. Samosebou, že byly prodávány jen v malém. Hřiby tehdy přišly kg až na 120 K. Dnes, koncem června, kdy po větších deštích houby místy rostou, stojí lišky kg za 12—16 K, podle toho, jak jich mnoho přijde na trh, hříbky (dubové i borové výjimečně) 80—100 K. Hřibů je na trhu velmi málo, lišek však plné ošatky, neboť větší deště v polovině června zajistily jejich vzrůst. Zároveň vidíme, že hodnota hub r. 1940 na jaře roste. V malém množství objevil se i hřib poddoubník, hřib kovář, žampion, pěstovaný v zelinářské zahradě (15—20 K) a konečně ve větším množství byla zde i holubinka osmahlá, kterou kupodivu lidé v dnešní nouzi o houby rádi kupovali, stejně jako špičku obecnou, která se po větších deštích objevila rovněž na trhu v hromádkách po 2 K. Holubinky byly počítány: víčko za 1 K.

Houby na podzimním trhu. V polovině a na konci listopadu 1940 bylo možno koupiti na pražských trzích hub jen havelky a zelánky (kg 20 K). V některých denních listech byly hlášeny v této době na trzích zelánky a václavky. To je ovšem jen omyl, neb václavky v listopadu jsou již obyčejně velmi vzácné. O houbách se těžko něco vymýšlí, zde je potřebí držeti se skutečnosti a houbný trh si prohlédnouti.

Houby v listopadu a začátkem prosince 1940. V druhé polovině listopadu a začátkem prosince bylo sbíráno na vycházkách ČMS na 60—80 druhů hub a na přednášku přineseno průměrně na 80 druhů, což je počet velmi značný. Účast na těchto vycházkách byla 30—40 osob.

Zmrzlé houby chutnají téměř jako čerstvé, necháme-li je pozvolna rozmrznouti (Ing. Havlena). Nejméně podléhají změnám mrazem: pomrazky, penízovka sametonohá, zelánky, havelky, hlíva ústřičná, lakovky, liška mechová, strmělka podehnutá a j. Nejvíce trpí houby letní a prvního podzimu, a dále houby silně dužnaté. Také špička obecná snáší mráz poměrně dobře. Ostatně jsem psal o zmrzlých houbách i v předešlých ročnících ČČH.

Hlívu ústřičnou (Pleurotus ostreatus) sbírají, jak zjistil náš spolupracovník p. rada Steinbrenner v okolí Přerova všeobecně k jídlu. Však je to houba odedávna za jedlou uznaná, ba i na trzích u nás dovolená. Cena její spočívá zejména také v tom, že roste často až pozdě na podzim, a pomalu, že je vytrvalá a že její plodnice dají se na dlouho schovati do chladna a vlhka, a tak uchovati čerstvé, aniž by její chuť a vůně v polévce a omáčce se změnila.

Hnojník nasetý a třpytivý na Karlově náměstí v Praze. Hnojník třpytivý sbírám zde pod starou akacií již od r. 1908 každoročně. Také letos tam roste po dešti, ačkoliv se místa značně změnila, proti místu starému. Vedle tohoto prastarého místa hnojníku třpytivého mám ještě místa další, kde jej nalézám od r. 1924, kdy můj ústav přesídlil z Vinohrad na Karlovo nám. Na jednom místě na trávníku nalézám již od r. 1930 každoročně několikráte po deštích hnojník nasetý. Roku 1940 našel jsem je tam v květnu a nyní na konci července ve spoustách, jak také jinde roste obyčejně. Po řadu let používal jsem tohoto hnojníku nasetého z tohoto místa také pro doplnění své výstavy v září v české technice a v r. 1940 na Slovanském ostrově.

Dr. P. Bohuslav:

Omáčka z hub naložených v octě.

K přípravě houbové omáčky se užívá obvykle hub čerstvých, sušených, nebo hub, naložených v soli. Dá se však připravit, jak jsem vyzkoušel, chutná omáčka i z hub, naložených v octě. Způsob úpravy je podobný jako při omáčce okurkové.

Ze zapražené jíšky se připraví omáčka, do které se přidají pokrájené naložené houby (ve vodě je už nemá-

číme). Omáčka se osolí, opepří, podle potřeby se přidá octa a případně nějakého dalšího koření (tymián, hořčice), podle chuti a dá se povařit. Chuť je téměř stejná jako při houbách čerstvých a zřetelně lepší, nežli z hub sušených. Také chutná smetanová omáčka se dá z naložených hub připravit.

Okolnosti, že nakládané houby byly už jednou (před naložením) vařeny, není třeba se obávat, neboť vařené houby (jsou-li jinak nezávadné), můžeme bez obavy opětovně vařit nebo zahřívat, aniž se tím stanou jedovatými. Já i moje rodina jsme jedli tuto omáčku už nejméně padesátkrát.

Ryzec ryšavý v octě. Očištěné houby dáti jedenkráte přejíti varem ve vroucí vodě jen malou chvíli. Dáti odkapat a vložiti do vařícího octa. Pak nechati vychladnouti asi na 3 hodiny. Dá se odkapat, ocet procedíme přes organtin a opět vlijeme na houby. Přísady do octa: asi $^1/_3$ vody, 4 kostky cukru, trochu napříč krájené cibule, drobně krájenou mrkev, několik zrnek pepře, několik zrnek nového koření, 2 bobkové listy, drobně krájený celer.

Langer.

Houby nejvzácnější rostlinou v kuchyni. Jejich buněčná těla složena jsou z vázané bílkoviny, proto jsou mnohem nestravitelnější bílkovinových potravin ostatních. Jsou jakousi tajemně zachycenou částí sluneční energie, před kterou se většinou chrání ve svých skrytých koutech těla.

Jaromír Salava.

Svítící pařezy. O naší letošní (1940) výstavě hub na Slovanském ostrově v Praze vystavovali jsme také starý světélkující pařez, naplněný podhoubím václavky, jež v něm světélkovalo. Ovšem je jisto, že ve ztrouchnivělých starých pařezech světélkují také (a to většinou) světélkující bakterie. Pařez na naší výstavě vidělo tisíce lidí. Jak pomalu se šíří naše propagace vidíme z toho, že teprve 13. XII. 1940 objevil se v Poledni Národní Politice tento ne zcela správný článeček:

„*Světélkující podhoubí.*" Svítící pařezy pomáhaly ženám-zaklínačkám při jejich řemesle. Světélkování je zjev v přírodě velmi rozšířený, kterého užívaly ženy-zaklínačky, aby svým kouzlům dodaly dojmu tajemnosti. Ještě dnes se tento přírodní úkaz považuje v mnohých krajích za neobyčejný zjev, plný tajemného kouzla. Lidé, nezatížení pověrčivostí, se domnívali, že svícení starých pařezů souvisí se stupněm rozkladu dřeva. Badatelé však objevili světélkující zdroje tlejících dřev — jsou to houby václavky, jejichž podhoubí světélkuje. M.

Houby v kuchyni. Redakci ČČH došel tento dopis. Slovutný pane profesore! K výzvě, uveřejněné ve Vaší kni-

ze „Houby v kuchyni", dovoluji si Vám sděliti recept na polévku z ryzců. Málokdo ji zná; upřímně řečeno, nepotkal jsem ještě nikoho, kdo by ji byl znal. Recept ten mám od jisté staré dámy, zemřelé již před 16 léty, která výborně rozuměla domácnosti, odkud ona jej měla, nevím. Recept je tento: půl kg vypraných hlaviček pravých ryzců vaří se ve vodě se solí, kmínem a trochou tlučeného pepře půl hodiny až hodinu. Pak se to přecedí a máslovou jíškou zahustí. Do této polévky zavaří se dvě hrsti širších nudlí. Přidá se trochu Maggi, zelená petržel, rozsekaná pažitka a půl lžičky čerstvého másla, jakož i špetička zázvoru. Ryzců, na tuto polévku použitých (celých), lze ještě upotřebiti k jídlu tím, že se polijí octem. Tuto polévku, kterou každému vřele doporučuji a která také až dosud každému výborně chutnala, pokládám za nejlepší známou mi polévku vůbec. Lituji jen, že je to jídlo sezonní, vyžaduje čerstvých ryzců. Kladu ji nad všecky slavné polévky, jako je hovězí, rybí, z hovězí oháňky, ba i pravá želvová. Snad mi, pane profesore, alespoň částečně dáte za pravdu, až ji ochutnáte. Doba ryzců nyní právě je. Přeji dobré chutnání Vám i těm všem, kterým snad recept sdělíte.

JUDr. F. Holub.

Pozn. red.: Děkuji našemu spolupracovníkovi za cenný příspěvek a žádám všechny čtenáře, aby nám poslali recepty další a další. Odvar z ryzců k nakládání hodí se výborně do polévek, které jsou velmi chutnými.

Všem čtenářům ČČH. Česká mykologická společnost zakládá adresář zájemců o houby a houbařských pracovníků za účelem zvýšení a rozšíření znalosti hub u nás. Žádá proto všechny čtenáře ČČH, aby jí do týdne napsali dopisem nebo korespondenčním lístkem adresář všech houbařů a přátel hub, které znají, ať v Praze nebo na venkově. Děkujeme vám!

Dr. F. Smotlacha:

Houby v létě a na podzim 1940.

Vzrůst hub je proti jiným létům, zvláště proti létům suchým, sice zvýšen, ale nijak nadměrný, neboť mnoho dešťů neznamená zvýšení vzrůstu hub, nýbrž často naopak. Zejména také studené noci překážejí vzrůstu hub, takže na př. hřiby rostou na začátku července a to roztroušeně. Nejčastější je hřib dubový. Teprve ke konci července objevuje se zřídka také hřib smrkový a hřib borový. Celý červenec je dobou kozáků habrových, které rostou roztroušeně po celý měsíc, kdežto ostatní kozáky a křemenáče sice také rostou, ale celkem vzácně. Z modráků roste kovář i modrák dubový, roztroušeně ovšem. Nejčastější houbou na našich trzích v Čechách a zvláště v Praze je liška. Úřední cena pro prodej v malém je 5.20 K, je však namnoze snížena

na 4.50 K, neboť lišek je tolik, že je Pražané, kterých je v červenci tu ovšem méně, nemohou spotřebovat. Chodím 14 dní kolem jednoho obchodu, kde mají stále tutéž hromadu lišek, jen málo postupně se zmenšující. Znovu vidíme, proč je liška tak výbornou obchodní houbou. Cena hřibů pohybuje se v červenci mezi 10 a 20 K. Kozáky a křemenáče 4—8 K, špičky 5 K. Několikráte jsem nalezl na Uhelném trhu i na Tylově náměstí v červenci 1940 i hromady holubinek, hlavně namodralou, částečně mandlovou, nazelenalou. Prodávaly se na hromádky, kg za 5 K.

28. a 29. července 1940 sbíral jsem na hrázi u Datlíku pod duby velké množství dubových hříbků. Rostly v hejnech a chomáčích. Patrně vliv dlouhých dešťů na výslunný svah hráze. I Boletus luridus zde vyrostl. V lesích počíná se objevovati hřib smrkový (Boletus bulbosus Sch.), kozáky habrové na konci července přestaly růst. Je na ně chladno od stálého deště. Vždyť jsem sbíral již Boletus piperatus, hřib hnědý, a pravý ryzec smrkový! V lesích roste hojně holubinka mandlová, zlatová, černající; sem tam sloní, mírná, osmahlá, olivová atd. Všude roste také ryzec ryšavý, začíná růst i ryzec hnědý, dubový. Samozřejmě, že rostou všechny houby podešťné. Vzrůst hřibů vzhledem k stálým dešťům a nízkým ranním teplotám 2—7° (podle výšky krajiny), spíše se zmenšuje, takže každý čeká na srpen a na září. Lišek, kterých v červnu a ze začátku července bylo všude plno, dnes také ubývá; cena jejich na trzích nyní poklesla, často až na 3 K za kg.

Koncem srpna 1940 po stálých deštích rostou houby jen v malém množství, ale ve značném množství druhů, a podle toho se objevují i na trzích, kde přes nízce stanovené ceny jest značná drahota a hub málo. V Praze i na venkově prodávají se na př. pestřece (6 K) holubinky (3—5 K). Znakem podzimu (chladno, vlhko) jsou václavky, ryzce obecné, klouzky obecné (B. luteus), křemenáče atd. Avšak sem tam objeví se na trhu i v lese letní houba: kozák dubový, kozák habrový, muchomůrka růžová, letní holubinky a j. To jsou opožděnci; jako se rový, muchomůrka růžová, letní holubinky a j.

Září 1940 umožnilo nám bohaté hubné výstavy v Praze. Houby sice nerostly ve velkém množství u jednoho druhu, ale přece jen co do počtu druhů bylo jich hojně, neboť se během září vystřídaly v našich lesích nejen houby pozdního léta (opožděné patrně jarními mrazy), nýbrž i houby podzimní a pak ovšem i všechny houby podezřelé, ba dokonce — dík chladným nocím — i houby pozdního podzimu. Vedl jsem na př. začátkem září vycházku na houby do lesů chlumeckých, která měla po stránce sběru hub veliký úspěch právě hlavně pokud se týče počtu druhů hub tehdy rostoucích.

Na podzimní výstavě hub začátkem října 1940 hravě se nalezlo na 150 druhů hub z tamních lesů, kde stejně jako tehdy všude v našich lesích rostly roztroušeny houby všude. Na vycházkách ČMS sbírá se v říjnu přes 100 druhů.

Listopad 1940 znamená přirozený úbytek druhů, avšak přednášky ČMS mají vždycky značný počet druhů; od původních 100 ustupuje se až k 60 druhům. Mrazíky zakončují sběr čerstvých hub. Sbírají se houby zmrzlé.

Ještě v pondělí 9. prosince 1940 bylo na přednáškách ČMS úhrnem na 45 druhů většinou zmrzlých hub, na nichž bylo možno studovati, jak která houba snáší mráz.

Dr. F. Smotlacha:

Houby parkové a zahradní.

V této své práci budu mluviti o houbách, jednak podle způsobu půdy a uspořádání částí parků a zahrad, kde

rostou, jednak podle ročních období, kdy rostou. I rozdělení systematické zde přichází v úvahu, neboť houby vyšší s velikými (makroskopickými) plodnicemi, o něž tu jde, pocházejí z velké většiny všech hubných čeledí.

Houby parkové a zahradní podle způsobu půdy.

Houby parkové, sadové, zahradní u nás a většinou v celé Evropě rostoucí, můžeme rozděliti podle způsobu půdy a částí sadů a zahrad, kde rostou, do několika skupin.

1. *Houby rostoucí na trvalých trávnících a loukách parkových.*

Jsou to ovšem stejné houby, jako rostou všude v Čechách a na Moravě na trvalých trávnících na zahradách, pastvinách, lukách, návrších a pod. Ovšem v našich městských sadech, zejména v Praze, jsou tyto houby do jisté míry zvláštností, zvláště když uvážíme, že tyto parkové a sadové trávníky, i když jsou trvalé, přece jen jsou vydány vlivům lidské péče, a že jsou, zvláště v Praze, často kropeny, rozkopávány atd. Z hub, které na těchto trvalých trávnících téměř všude v sadech najdeme, uveďme májovku (Tricholoma gambosum Fr.), rostoucí v kruzích, a stejně v kruzích a pruzích rostoucí špičku obecnou (Marasmius oreades Bolt.). Na těchto trávnících roste však i řada druhů hub jiných (žampion obecný, ovčí, bedla stydlivá a hřebenitá, pýchavky, kržatky, čirůvky, smrže atd.), jak jak v podrobnějších sděleních dalších ještě uvedeme. Trvalé trávníky parkové bývají ve spojení se stromy, rovněž již dlouho v těchto sadech a parcích rostoucími. A to ovšem má vliv i na to, jaké houby rostou na trávnících.

(Pokračování příště.)

Úmrtí. Oznamujeme členům ČČH smutnou zprávu, že 11. prosince 1940 zemřel v Proseči náš spolupracovník, řídící uč. ve výslužbě Josef Vobejda, v požehnaném věku 80 let. Všichni známe jeho práci, všichni si jej vážíme, všichni mu zachováme vděčnou památku. Mimo zarmoucenou choť a rodinu oplakává jej také 14 vnuků a vnuček.

Odbočka ČMS v Lounech želí, jak jsme již řekli, úmrtí svého dlouholetého předsedy a pracovníka, řídícího učitele p. Jeronýma Šubrta, avšak ve své činnosti nepřestává, konajíc neustále vycházky na houby. Na místě zemřelého nastoupil jeho přítel a spolupracovník, p. řídící učitel Alois Pechar.

Žádáme přátele a příbuzné obou našich spolupracovníků Šubrta a Vobejdy, aby nám poslali jejich životopisy a fotografie. Smotlacha.

Obr. 27. *Ryzec sametový* čili *černoušek (L. lignyotus Fr.)* jest krásná a jedlá houba našich vlhkých mechatých smrčin s kloboukem úhledně sazověhnědě sametovým, paprsčitě svraskalým, s hrotitým vršíčkem, s mlékem mírným, zvolna šafránově červenajícím. Orig. Mir. Smotlacha. Archiv ČČH.

Národohospodářský sbor moravskoslezský v Moravské Ostravě spolupracuje s ČMS v tom směru, aby v celém kraji moravskoslezském rozšířila se znalost hub jedlých, dosud nesbíraných a tím bylo lépe využito houbařské bohatství naší vlasti. Heslo ČČH a ČMS, že nesmí již v budoucnu hníti za miliony hub bez užitku (jen jako hnojivo) v našich lesích, dostává tím nové opory. Bylo by záhodno, kdyby tato akce dála se ve všech krajích a na všech místech Čech a Moravy, aby se všude hlásili důvěrníci, kteří by s ústředím ČMS spolupracovali v tomto směru. Žádáme proto všechny své čtenáře, aby se přihlásili za důvěrníky ČMS. Hlaste se všichni na adresu předsedy ČMS: Dr. F. Smotlacha, Praha II., Černá 9.

Spolupracovníky prosíme o články (příp. i s obrázky do týdne, chceme nové číslo urychliti).

Všechny čtenáře upozorňujeme na obálku obou sešitů ČČH. Přečtěte si ji pečlivě.

Knihovna Čes. mykologického sborníku.

(Práce Čes. mykologické společnosti v Praze.)

1. *Dr. F. Smotlacha:* Přehled hub. II. vydání. Obsahuje 1000 druhů, 135 vyobrazení, 160 stran. Cena K 24.—, vázaný na obyč. papíře K 30.—, vázaný na křid. papíře K 39.—.

2. *Dr. F. Smotlacha* (redakce): Sborník mykologický ku poctě šedesátých narozenin univ. prof. Dra Boh. Němce. Stran 64. Cena K 6.—, na křídě K 10.—.

3. *Dr. F. Smotlacha:* Otravy houbami a jak jim předejíti. — 1937 — Stran 48. Cena K 7.50 na obyč. papíře, na křídě K 10.—.

4. *Ing. A. Kubík:* Jak působí velké houby na půdu v lese. Stran 24. Cena K 4.50, na křídě K 6.—.

5. *Josef Mašek:* Život a mykologické dílo J. V. Krombholze. Stran 16. Cena K 4.50.

6. *Dr. F. Smotlacha:* Přednášky a stati ze života a významu hub. — 1937 — Stran 48. Cena K 7.50 na obyč. papíře, K 10.— na křídě.

7. *Smotlacha-Šimr:* Klíč evropských hvězdic (Geaster). — 1938 — Stran 24. Cena K 7.50 na obyč. papíře, na křídě K 10.— společně s čís. 8. Obě práce dohromady 48 stran.

8. *Dr. F. Smotlacha:* Vyšší houby a zelené rostliny (Jejich poměr). — 1938 — Stran 24. Cena K 7.50, na křid. papíře K 10.— společně s čís. 7. Obě práce dohromady 48 stran.

9. *Dr. F. Smotlacha:* Proč někdy vyšší houby vytvářejí najednou spousty plodnic, plodnice obrovské a pod. — 1938 — Stran 20. Cena K 7.50, na křídě K 10.— společně s číslem 10 a 11. Celkem 48 stran.

10. *Dr. F. Smotlacha:* Příspěvky ke studiu hub hřibovitých. — 1938 — Stran 14. Cena K 7.50, na křid. papíře K 10.— společně s čís. 9 a 11.

11. *Dr. F. Smotlacha:* Další práce ku poznání vyšších hub. — 1938 — Stran 16. Cena K 7.50, na křid. papíře K 10.— společně s čís. 9 a 10.

12. *Dr. F. Smotlacha:* Jedovaté houby. II. vydání opravené a rozšířené. II. serie, 1938. Stran 34. Cena K 3.—.

13. Dr. F. Smotlacha: Houby pražských parků a zahrad (v tisku).

14. Sak, Smotlacha, Sobotka: Poznejte lépe houby. Stran 32. K 3.—.

15. Dr. F. Smotlacha: Houby v kuchyni. Stran 32. K 4.50.

Kdo chceš znáti u nás rostoucí houby:

1. Staň se odběratelem ČČH („Časopisu českých houbařů" čili „Č. mykologického sborníku"), který vychází již ve XX. ročníku a vychází ve 4—5 sešitech o 2—3 arších s četnými velmi případnými obrázky. ČČH jest školou a učebnicí pro houbaře začátečníky i pokročilé, všichni téměř naši znalci hub děkují za svoje vědomosti velmi mnoho i ČČH. Předplatné roč. K 29.—, kdo platí předem nebo hned, platí se slevou K 25.—. Dopište na adresu: Dr. Frant. Smotlacha, Praha II., Černá ul. 7a.
2. Odebeř celou knihovnu Č. mykolog. sborníku (viz výše).
3. Staň se členem Čes. mykologické společnosti v Praze (pořádá houbařské kursy, přednášky, vycházky, výstavy atd.).
4. Posílej houby určovat do „bezplatné houbařské poradny" (vede od r. 1910 Dr. F. Smotlacha, Praha II., Černá ul. 7a.

Všechny čtenáře a odběratele ČČH a členy ČMS žádáme, aby vyrovnali event. svoje účty s vydavatelstvem ČČH přiloženou složenkou č. 23.112.

1. Za XX. roč. ČČH, jehož trojčíslo právě jste dostali, jestliže dosud není předplatné zaplaceno v obn. K 25 (29).

2. Případný dluh za předešlý roč.: K 29.— a za premie.

3. Členský příspěvek ČMS za rok 1939 (K 10.—), za 1940 (K 10.—) a 1941 (K 10.—). Kdo zaplatil již dříve, ten pošli jen za to, co dlužíš. Kdo můžeš poslati příspěvek větší, tomu ČMS bude zvlášť vděčna. Zápisné u nových členů činí K 5.—. Všichni získejte nové odběratele ČČH a nové členy ČMS.

4. Novým odběratelům ČČH posíláme přiloženou složenku k zaplacení předplatného, neboť i starších ročníků ČČH

Prosíme, aby všichni odběratelé a čtenáři ČČH uspořili administraci ČČH a České mykologické společnosti připomínky a laskavě tuto složenku zaplatili.

Noví odběratelé jsou ti, kdož si nechali ukázkové číslo ČČH. Také toto trojčíslo posíláme některým čtenářům nově.

Houbařské výstavy České mykologické společnosti a časopisu českých houbařů jsou důležité kulturní podniky českého národa, jež dosud nemají nikde rovných. Výstavy hub v cizině trvají většinou zcela krátce, obsahují 200 až 300 druhů hub a konají se občas během let. Naproti tomu pražská výstava koná se každoročně již po 31 let a v posledních letech trvá 5—7 týdnů, při čemž se v ní vystřídá 800—1000 druhů postupně, jak rostou.

Katalogem na výstavy hub ČMS a ČČH je Smotlachův „Přehled hub", který většina čtenářů ČČH již má. Čísla, v něm uvedená, jsou napsána na lístcích se jmény hub na výstavních miskách s houbami. Možno jej obdržeti také na výstavách.

Příští výstavy hub ČMS a ČČH v Praze budou se konati jednak v květnu v rámci hospodářské výstavy v Praze VII. na výstavišti, jednak v září na Slovanském ostrově.

Spolupracovníci ČČH, pošlete svoje články a obrazy do týdne.

Čtenáři, odběratelé, spolupracovníci, pošlete nám do týdne na korespondenčním lístku adresář všech svých známých houbařů a přátel hub, abychom jim mohli poslati ČČH na ukázku. Kdo má jich více, pošli celý dopis.

Redakce a administrace Praha II., Černá ul. Marathon. — Vychází ročně v deseti číslech. Předplatné 27 K, subskr. 23 K. — Upomínky 50 hal., 1 K. — K redakci jest připojena houbařská poradna. — Novinová sazba povolena řed. pošt. a telegrafů č. 143.236 IIIa 1937 ze dne 28. 6. 1937. Dohlédací pošt. úřad Praha 25. Tiskem Otakara Štivína v Praze II.
20. 12. 1940.